

GLASILO NABAVLJALNE ZADRUGE VSLUŽBENCEV DRŽ. ŽEL.

Štev. 4

LJUBLJANA, 20. APRILA 1932.

Leto VIII.

Deržič Ivan:

Pred občnim zborom

Letošnji redni občni zbor naše Nabavljalne zadruge se bo vršil v zelo težkem času in mora vsled tega rešiti veliko zelo važnih vprašanj.

Prvo vprašanje je sprememba oziroma dopolnitev pravil po določbah novega zakona o nabavljalnih, kreditnih in proizvodjalnih zadrugah. Savez je pripravil enotna pravila, predvsem za nabavljalne in kreditne zadruge, in bo občni zbor moral sprejeti vse tiste spremembe, ki so utemeljene v zakonu.

Drugo vprašanje je princip nadaljnjega poslovanja nabavljalne zadruge. Tudi novi zakon daje nabavljalnim zadrugam pravico polne presoje glede načina poslovanja. Živimo v gospodarski krizi ter ne smemo biti ne preveliki pesimisti in ne preveliki optimisti.

Trezno moramo presoditi predvsem, ali je možno, da bi v naši zadrugi spremenili osnovo glede na tako zvana povračila. Pri tej presoji si mora članstvo biti na jasnem, da prehod iz dosedanjšega principa, da zadruga daje povračila, ni izvršljiv takoj, nego ga je treba z resnim in pametnim delom polagoma pripraviti. Veliko se je zadnje mesece govorilo in kritiziralo, češ, zakaj naša zadruga ne zniža cen ter tako podpre svoje članstvo, ki je vsled znižanja plač in mezd ter redukcije delovnih dni finančno zelo prizadeto in komaj s svojimi prejemki krije neobhodne izdatke za golo življenje. Ravno tako se je več mesecev razglašalo, da letos povračil ne bo, itd. itd. Vse take govornice se sicer ponavljajo vsako leto, vendar si moramo biti na jasnem, da te govornice zadrugi ne koristijo in da jih je treba onemogočiti v interesu samega članstva in v interesu združne ideje.

Trdim, da je nadalje danes absolutno nemogoče, da bi naša zadruga mogla opustiti dosedanji princip tržnih cen pri prodaji robe in povračil ob koncu leta. Ne samo, da bi združna ideja med našim članstvom trpela, nego bi zadruga mogla priti v doglednem času v težko stanje, ker danes zadruga še ni tako močna, da bi pri pobijanju cen mogla prisiliti tako zvano prosto trgovino, da svoje cene prilagodi cenam naše zadruge. Tak gospodarski boj ne bi bil pravilen ter bi škodoval združništvu državnih uslužbencev in železničarjev. Vsled tega je potrebno, da zadruga svojo doseda-

njo osnovo še bolj spopolni s tem, da nivelira z znižanjem režije na najmanjšo mero prodajne cene, pri tem pa ostane osnova povračil nedotaknjena.

Tretje vprašanje je čim tesnejša kolaboracija naše zadruga z ostalimi posestrinami, nabavljalnimi zadrugami drž. uslužbencev v dravski banovini, oziroma v Sloveniji. Na anketah l. 1930. so bili v Savezu sklenjeni razni sklepi glede skupnih nabav, ki so izraženi v novem zakonu, oziroma v pravilih. Sigurno je, da bo naš Savez rabil še veliko časa in truda, preden bomo prišli do velikih skupnih nabavk. Za sedaj imamo samo sladkor in moko. Izvedljivo pa je in to je tudi bilo na anketah sklenjeno in priporočeno, da zberejo v posameznih pokrajinah močnejše nabavljalne zadruga okoli sebe manjše, predvsem za nabavo neobhodno potrebne kolonijalne robe. Od leta 1930. nismo še storili v tem pravcu nobenega pomembnejšega koraka naprej. To je v škodo naši in ostalim nabavljalnim zadrugam državnih uslužbencev pri nas v Sloveniji! Ta zavest je nekako sedaj splošna med vsemi drž. uslužbenci in je dobila precejšen poudarek na občnih zborih nabavljalnih zadrug drž. uslužbencev v Ljubljani in v Mariboru. Zakon nudi možnost skupnega delovanja vseh nabavljalnih zadrug, ki so včlanjene v Savezu in odvisno je od nas, kako to sodelovanje izvedemo v korist svojih zadrug in svojega članstva. Možno je, da naša zadruga nastopa s sestrsko ljubljansko nabavljalno zadrugo drž. uslužbencev pri nabavi precejšnje vrste kolonijalne robe in tudi pri prodaji manufakture skupno in doseže s tem radi nakupa v večji množini in prodaje manufakture v večji izmeri, za sebe in za zadrugo drž. uslužbencev lepe uspehe. Spoznanje in dobra volja sta tu! Potrebno je samo delo, uspeh more biti samo pozitiven in dober.

Še eno vprašanje obstoja, ki se mi zdi najbolj važno. To vprašanje tvori morala v našem združništvu. Težko je služiti dvema gospodarjema, pravi naš slovenski pregovor. Nemogoče se mi zdi, da bi član naše zadruga mogel biti istočasno tudi član kake konkurenčne nabavljalne ali konzumne zadruga. Združništvo drž. uslužbencev vseh panog je dobilo z novim zakonom svoje čisto posebno obeležje na znotraj in zunaj. Po določbah zakona in po intencijah zakonodavca je to združništvo ustvarjeno, da tvori glavno obrambno sredstvo v boju za obstanek, razvoj in napredek celega stanu drž. uslužbencev v naši državi. To združništvo ni naperjeno proti nobenemu drugemu stanu našega naroda, nego naj bo samo sredstvo, da si stan državnih uslužbencev vseh vrst in panog more osigurati ono mesto v našem narodu, ki mu pritiče. To spoznanje mora preiti v kri in meso slehernega jugoslovanskega državnega uslužbenca. To spoznanje pa tudi nalaga dolžnosti napram stanu, ki jih mora sleherni pripadnik brez vsake rezerve sprejeti in spoštovati. Slepomišenja v tej stvari med drž. uslužbenci ne sme biti. Slovenski železničarji so v ogromni večini zavzeli pravilno stališče, ko so z žrtvami in delom gradili sedanjo ponosno stavbo — našo nabavljalno zadrugo.

Razvoj naše zadruge v minulih letih je utrdil zadružno idejo med slovenskimi železničarji že do take izmere, da moremo vzlic vsem težkočam vskadanjega življenja z vedrim očesom gledati v bodočnost in pričakovati zboljšanja gospodarskih razmer. Naj letošnji občni zbor to prepričanje še bolj utrdi, ne samo pri onih tov. zadrugarjih, ki bodo prišli na občni zbor, nego pri vsem članstvu! S tem bo storil svojo dolžnost in obenem dokumentiral pred vso javnostjo, da hočejo imeti državni uslužbenci in železničarji vseh panog svoje zadruge neokrnjene v korist svojega stanu in v gospodarski prospeh našega naroda!

S. č.:

Zadruge in trgovci

V zadnjem času se zanima trgovina in trgovci spet prav živahno za zadruge in njih delovanje. Zadruge so predmet javnih razprav v časopisju, še bolj intenzivno pa se dela v ozadju, da se omeji pokret in razvoj konzumnih zadrug.

Tako prinaša »Trgovski list« večkrat članke, iz katerih se zrcali hudo nasprotstvo predvsem napram zadrugam državnih nameščencev. Drugod pa se vrše intervencije v pogledu na zadruge ter smo doznali za konkretno zahtevo ozir. predlog trgovcev, ki ga kratko priobčujemo:

- 1.) Uvede naj se kontrola nad poslovanjem nabavljalnih zadrug.
- 2.) Sestavi naj se za nadziranje teh zadrug komite, v katerem bi bili zastopani tudi gospodarski krogi po dveh članih.
- 3.) Državnim uslužbencem naj se maksimira njih konzum v nabavljalnih zadrugah na 30% mesečne plače.
- 4.) Naj se gleda na to, kaj vse delajo člani upravnega odbora nabavljalnih zadrug. Tisti, ki se udeležujejo v upravnem odboru, ne morejo tudi izvrševati svojih dolžnosti v svojem uradu kot državni nameščenci, ker zanemarjajo službo itd.

Sicer se nam malokdaj posreči, da vidimo vloge, ki jih pošiljajo razni trgovci in njih korporacije na razna ministrstva. Toda vpogleda imamo dovolj, da si lahko predstavljamo tendenco teh krogov.

Bije se boj proti obstoju in razvoju konzumnega zadružništva in treba je, da si napravimo v obojestranskem interesu enkrat pravo sliko o tem boju in njega upravičenosti.

Kaj je trgovina? Kdo je trgovec?

Trgovina je posredovanje med producentom in konzumentom. Trgovec je ta posredovalec.

Ali je trgovina potrebna? Je. Brez nje ne bi prišli preko naravnega gospodarstva, brez nje se ne bi nikdar tako razvili narodi v svoji kulturi, nikdar ne bi našlo svoje eksistence toliko in toliko milijonov ljudi, če bi ne bila znala trgovina vzbuditi med raznimi sloji prebivalstva zanimanja za razne predmete in se uveljavila tudi v ostalem kot močna vez med duhovnim in gospodarskim življenjem posameznih narodov.

Trgovina je torej potrebna. Posredovanje pa rabi svoj aparat in ta aparat je bil dozdaj trgovec. Mali trgovec, ki prodaja na deželi in v mestu, večji trgovec, ki kupuje na debelo ter zalaga male trgovce in naposled veletrgovec, ki se peča samo z nakupom nekaterih predmetov, ki jih naroča doma in v inozemstvu ter zalaga večje trgovce-grosiste.

Trgovec, mali in veliki, ima v današnjem gospodarskem življenju v prvi vrsti nalogo, da posreduje. V vršenju te naloge si služi svoj kruh, kakor si ga služi kmet, obrtnik ali državni uradnik.

Do tu je vse dobro. Toda trgovec ima pri tej svoji nalogi po večini tudi svoj namen, svoj prav poseben namen, ki ni v skladu s pravo njegovo nalogo, ki gre preko njenega okvirja in ki ga, če je odkrit, ne more utemeljevati.

Povečini gre trgovec za tem, da zasluži, kolikor se da zaslužiti. Šele v drugi vrsti se zaveda svojega pravega poklica, ki mu je odkazan v današnjem redu, namreč, da posreduje. Trgovcu je na tem, da se dokoplje do blagostanja, da poveča svoj obrat do veletrgovine, da si nabere potreben lastni obratni kapital za čim večji razmah, da na drugi strani izpodrine tako ali drugače svoje tekmece, ki so mu na poti. Kot veletrgovec skuša vplivati na zakonodajo, na carinsko in železniško tarifno politiko, skratka, na ves gospodarski in politični razvoj.

Tako smo čitali dne 2. aprila t. l. v »Politiki«, da so zahtevali trgovci devizno zaporo in s tem skoro onemogočili uvoz tujega blaga, predvsem manufakture, češ, da imajo skladišča prenatrpana in da ne vedo, kam z blagom. Ko so dosegli devizno zaporo, pa so povišali cene za 10—30% z motivacijo, da bo zmanjkalo blaga...

Za sabo imamo bilanco žitnega režima!

Kdo je organiziral in kdo je vodil deputacije, kdo je imel dobiček od vsega?

Država je imela morda najboljše namene, ko je ustvarila Privilegirano izvozno društvo. Vzdržati je hotela davčno in kupno moč kmeta-producenta, pomagati bi mu moral konzument, državni nameščeneec, kateremu je pustila država prejšnje prejemke. Samo člani naše zadruga so na ta način prispevali nad en milijon dinarjev. Pa ni imela od tega dobiček niti država in ne kmetovalec. Glavni dobiček je spravil posredovalec.

V svojem zadnjem štadiju se veletrgovina niti ne bavi več s trgovino kot tako, s prodajo blaga, temveč trguje samo še z delnicami trgovskih, industrijskih in denarnih podjetij. Oglejmo si še malo drugo stran izrodov veletrgovine in kapitalizma.

Pred dobrim letom smo dobili z zakonom o stabilizaciji dinarja tudi prost devizni in denarni promet. Koliko našega kapitala in denarja je šlo v Švico, koliko se je špekuliralo s funtom!

Kakor mačka svoje mlade, tako prenašajo kapitalisti svojo imovino in zlato iz ene države v drugo, iz tresorjev ene banke v drugo. Brez-

poselnih je 50 milijonov ljudi, množice stradajo, na drugi strani pa zažigajo kavo, bombaž, ne vedo kam z žitom, mesom, denarjem itd.

Na eni strani preobilica vsega, denarja in živil ter industrijskih proizvodov, na drugi strani pomanjkanje vsega tega.

Ko je propadal Egipt, je imelo par mogotcev v rokah vse premoženje dežele, ko je propadal rimski imperij, je posedovala skoro vse bogastvo peščica ljudi. In danes obvlada denarni trg v Ameriki in v Evropi tudi samo par milijarderjev.

Kakor je zraslo na razvalinah pogankega Rima krščanstvo — komunizem v pravem pomenu besede, tako se poraja danes med nami združništvo kot bodoči družabni red. Združništvo, solidarizem.

Mi vidimo igro kapitala v malem, vidimo njega igro v velikem, in kdo nam zna povedati mejo med enim in drugim?

Vse polno imamo danes ljudi, ki hočejo živeti od posredovanja med konzumentom in producentom. Kot organiziran stan zahtevajo svojo existenco, udobno existenco v organizmu produktivnega stanu. Na podlagi obrtnega lista, obrtne pravice do trgovine zahtevajo pravice za svoj obstoj, toda zahteva jih več, nego jih more preživeti konzument ali producent.

V Ljubljani je bilo pred vojno, leta 1914., 333 trgovin, novembra 1931. jih je bilo 1698. Ker se ni v tem času tudi v tej meri povečalo število ljubljanskega prebivalstva in okolice in ker je na drugi strani državni nameščenec neprimerno slabše plačan kot pred vojno, je jasno, da mora trgovec več zaslužiti, da lahko najdejo vsi sredstva za svoj obstanek. Podobno je z denarnimi zavodi, obrtniki itd. Ali smo mi konzumenti krivi, da si je toliko ljudi izbralo ta življenjski poklic? Nasprotno, ravno spet trgovci so, ki producirajo naraščaj po nepotrebnem in preko mere. Koliko imamo trgovskih pomočnikov, ki nam vedo povedati: Tri leta sem služil kot vajenec, potem so me odslovili in spet vzeli za vajenca, pa ne vedno za trgovino — za domača gospodarska in gospodinjska dela itd.

Zahtevajo existenco od nas, državnih nameščencev, delavcev. Ali se zavedajo, da ima marsikateri delavec samo po 350 do 600 Din mesečne plače? Ali naj bo on objekt, od katerega lahko živi še enkrat ali trikrat več trgovcev kot pred vojno?

Svojo existenco zahtevajo na podlagi koncesije, obrtne pravice in potrdila, da plačajo davke.

Ni samo trgovec, vse polno je ljudi, ki imajo spričevala o raznih šolah, imajo razne izpite, šolske in strokovne. Kaj naj rečejo maturanti, absolventi visokih šol?

Davek? Kar nas je že po raznih uradih nameščениh, ali ne plačamo dovolj davka? Dobimo 40 do 70% predvojne plače. Ali ni to dovolj velik davek, ako dobi n. pr. direktor velike državne ustanove za svojo naporno in odgovorno mesto samo tretjino, desetino tega, kar dobi ponekod upravni

svetnik za eno ali dve seji na mesec? Manj, kot dobi boljši poslovodja trgovine! Ali ni to davek, če se nam reducirajo prejemki še nadalje?

Ali ni dosti velik davek, ki ga je dal in plačal konzument sladkornemu kartelu v 10 letih, skoro dve milijardi dinarjev? Ali ni to davek, če je plačal konzument, samo naš železničar, za žitni režim lani nad en milijon dinarjev, za sladkorni kartel ca. 1,800.000 Din, ki so jih sicer po večini pobrali inozemci.

Mi plačujemo državi in javnosti še drug davek, davek na polju kulture in prosvete. Kdo poseča gledališča? Kdo kupuje največ leposlovna in znanstvena dela — čeprav gre ta izdatek na račun oguljene obleke? — Kdo je po večini duša v raznih čitalnicah, diletantskih odrih, pri Sokolu? Kdo žrtvuje ponajveč denarja in prostega časa za dobrobit svojega bližnjega in povzdigo splošne izobrazbe naroda? Mali človek — in vsem prednjači državni nameščeneec. In naša zadruga! V l. 1931. je dala preko pol milijona dinarjev v kulturne in socijalne namene svojih članov pa tudi splošnosti.

Torej tudi v tej točki niso trgovci niti prvi niti edini, ki vrše narodno in kulturno dolžnost — v kolikor jo vrše.

Ako daje država zadrugam gotove ugodnosti, ki ne znašajo pri nas niti 3% od prometa, so te ugodnosti malenkostne z davki, ki jih plačujemo državni nameščenci direktno ter indirektno, v denarju ali delu — državi, družbi — in celo inozemskim delničarjem!

Država nam je narekovala, naj ustanovimo svoje zadruge v l. 1920., da si pomagamo sami. Kdo se še spominja onih let, ko je cvetela trgovina, ko je bila konjunktura ugodna za vse — samo ne za državne nameščence! Kaj hočejo sedaj od nas? Nismo mi krivi, da so prenehali zlati časi občega blagostanja in tudi trgovine.

Sami se moramo omejiti, živeti se ponovno v čase iz leta 1915. do 1925., sami gledamo polni skrbi v bodočnost. Kam z našim naraščajem, kam z našimi otroci? Trgovine ali premoženja jim ne moremo zapustiti. Sami iščemo izhoda, kako naj obvarujemo svoj obstoj, kako in kje najdemo kruha za svoje.

Kako na sedaj pomagamo onim, ki jih je vrgla usoda na polje trgovine? Kolikor jih rabi konzument za svoje posredovanje med seboj in producentom, toliko jih najde zaposlitve v zadrugah; in če je zaenkrat še teh premalo, v prosti trgovini. Kolikor jih je pa preveč, se morajo preorijentirati, iskati in najti drug poklic.

Tako gledamo na prilike in njih razvoj, mi konzumenti. Lov za dobičkom in bogastvom je ustvaril današnje žalostne gospodarske prilike, pri katerih trpimo danes s produktivnimi stanovi, s kmetom, delavcem v tovarni in delavcem v državnih podjetjih.

Pritlikavci smo v tem velikem in kompliciranem organizmu gospodarskega življenja, toda tudi kot pritlikavci se zavedamo naloge in moči,

ki jo imajo male glivice. In te male glivice so zadruge, združno delo na gospodarskem in idejnem polju, združna zavest.

Pomagati si hočemo samim sebi, pomagati svojemu bližnjemu, ustvariti hočemo pravične odnošaje med producentom in konzumentom, — brez posredovalca.

To je naš namen, to je naš cilj, v tem pravcu gre danes tok časa.

E. T.:

Charles Gide*

Človek običajno površno čita, če jih celo malomarno ne preskoči z očmi, vse one tisoče kratkih vesti v naših dnevnikih, čeravno je skoraj vsaka med njimi za nekoga važna. V minulih dneh so se zadrugarji brez izjem zavzeli ob tej drobnih notici:

Dne 13. marca je umrl dr. Charles Gide, profesor nacionalne ekonomije v Parizu.

Leta 1847. se je rodil predstojniku sodišča v južnofrancoskem mestu Uzès sin Charles. Mladenič, ki se je po naravi nagibal k pisateljevanju in slikarstvu, je dovršil pravne študije. Proti svojim nagnjenjem je po usodnem naključju 25letni doktor pričel takoj po končanih študijah kot docent na univerzi v mestu Bordeaux s predavanji o nacionalni ekonomiji. 8 let kasneje je prenesel svoje delovanje na univerzo v Montpellier. V bližnjem mestu Nîmes je našel zadrugarje, ki so ga pritegnili v svoj krog. Tedaj se je iz Nîmesa močno razmahnil združni pokret, ki mu je bil prvi glasnik dr. Charles Gide. V tem krogu se je udejstvoval dvajset let, nakar je odšel v Pariz z namenom, da ostane tam le dve leti. V tem kratkem času pa se je bil tako trdno zapletel v vezi družabnega in znanstvenega občevanja, da se ni nikdar več vrnil v svojo ožjo domačijo. V Parizu je Gide predaval nacionalno ekonomijo razven na univerzi tudi na visoki šoli za gradbo cest in mostov, na vojaški visoki šoli in zadnjih 10 let na Collège de France o združništvu.

Ta suha naštevanja nam povedo prav malo, vidimo pa iz njih, da je težišče Gide-jevega delovanja združništvo. Bil je ideolog »nîmske šole«. Ta krog ljudi ni iskal v združništvu le neposrednih gmotnih koristi, temveč mu je postavil samostojen cilj: Nov gospodarski red. Nauk o tem novem združnem gospodarskem redu je Gide zbral v knjigo »Le Coopératisme«, ki je danes na svetu edinstveno delo in temeljna knjiga vsega združništva. V njej je Gide objavil vse do tedaj raztresene ideje o združništvu, jih izpopolnil in združil ter tako ustvaril zadrugarjem svetovni nazor.

Poln občechloveške religijoznosti je Gide zasnoval svoj nauk iskaje pravice in svobode. Spoznal je velike krivice in vso ogromno množino nesmisla v našem sedanjem gospodarskem redu. Neumljivo mu je bilo, da bi raz-

* čitaj: Šarl Žid.

umen, nadarjen človek ne mogel najti poti iz zagate, v katero je bil zašel. Spoznal je, da z nasiljem ni mogoče koristiti ničemur, kar je organsko zraslo v naravi in da preko noči ni mogoče spremeniti obstoječega družabnega reda. Izraža se proti vsem nasiljem, pa naj bodo to revolucije, ali kodificirana nasilja kakršnihkoli socialnih zakonov.

Pot iz suženjstva je našel v medsebojni pomoči vseh, v solidarizmu, kakor je rekel, ki premostuje vse prepade, preprečuje vsa trenja in onemogoča vsa nasprotja v socialnem telesu. Gide ne priznava svobodne konkurence, ker navaja ta ljudi k samoljubju in neti med njimi sovraštvo. Gide je veroval v silo in moč svobodne združitve ljudi, ki se sami organizirajo v stremljenju za dosego skupnega cilja, ki oznanjajo novo socialno pravico in to oznanilo podkrepeljajo z dejanji. Zaveroval je v silo in moč zadruga, zagledal je v združništvu nov socialni red vsega sveta in vsega gospodarskega življenja, red, ki je zmožen materialno in moralno utešiti želje večine ljudi.

Gide gleda v bodočnosti celo vrsto najrazličnejših asociacij, ki bodo združevale vse ljudi, brez razlike vere, narodnosti ali razreda. Nekatere teh asociacij bodo imele nalogo, odstranjevati nepotrebne posrednike med konzumenti in producenti (nabavljalne zadruga itd.), z drugimi pa bo delavcem zagotovljena pravična plača, kajti imeli bodo vsa proizvodna sredstva v svojih rokah (proizvajalne zadruga etc.). In kaj bo gonilna sila v teh udruženjih? Profit? Ne, le ono, ki je človeka dostojno: osebna inicijativa.

Gide ne zanika pravice do privatne lastnine in smatra, da so produktivni tudi oni, ki živijo od rente, zemljiške posesti ali drugega kapitala. Saj dajo na razpolago denar in zemljo, a ta dva faktorja sta v gospodarstvu enako važna kot delo. Pravico do obstoja zanika Gide privatnim trgovcem, ki jih imenuje po večini zajedavke na telesu človeške družbe.

Dobiček je Gideu le presežek prodajne cene nad kupno ceno. Domneva, da kupujejo vsi trgovci in podjetniki dobrine večinoma po pravični ceni, tako da delavec, ki je te dobrine izdeloval, pri tem ne utrpí nikake škode. Kadar pa prodajajo ti trgovci in podjetniki dobrine, ki so jih plačali po pravi vrednosti, zahtevajo zanje mnogo več kakor so zanje dali — prodajo jih po krivično zvišani ceni. Zato je ves dobiček krivičen, napravljen v škodo konzumenta. Pravično je torej, da se vrne konzumentom ves dobiček, napravljen pri poslovanju v zadrugah.

Gide je opozarjal na veliko važnost konzumenta v gospodarstvu. Vsa produkcija obstoja le radi potrošnje. Današnji red pa je postavljen na glavo, kajti splošno smatrajo vsi producenti konzumenta le kot objekt za izkoriščanje. Pravilno bi bilo, da bi se vsa proizvodnja ravnala po potrošnji, to je, da bi odločeval v gospodarstvu konzument. Zadruga naj ga zbudi iz mrtvila in mu pokaže pot do žezla, ki mu gre po vsej pravici.

Gide-ov duh je izkristalizoval pojem »kooperatizem«, v katerem je vsebovan sledeči program:

Najpoprej naj zadruga stremijo za tem, da združijo čim večji del vseh dobičkov in ustanovijo veliko zadružno zvezo, ki naj kot veleobrati kupuje blago za zadrugarje. Tako bodo izključeni vsi nepotrebni posredniki in zadruga bodo prevzele vso trgovino v svoje roke.

S kapitalom, ki jim ga bo dala trgovina, naj pričenejo zadruga ustanavljati obrate za produkcijo vseh industrijskih izdelkov, ki so potrebni združenim članom. Tako naj se polasti zadružništvo industrije.

Končno naj si zadruga kupijo zemlje in na tej zemlji pokrenejo na lasten račun pridelovanje vseh onih agrarnih proizvodov, ki tvorijo temelj konzuma. To je zadnja, najvišja stopnja zadružništva, ki bo tako zagospodovala v trgovini, industriji in poljedelstvu.

V ideji medsebojne pomoči, ki je temelj zadružništva, je pravzaprav zapopadena medsebojna ljubezen, ki jo je oznanjal Gide. Enako, kot ni priznaval nacijskemu šovinizmu narodnostne mržnje, ni mogel priznavati socijalizmu razredne mržnje. Mednarodna zveza zadrug, je rekel, ne stremi za odpravo pojma »domovina«, temveč hoče svobodno združiti svobodne države.

Pa saj ni mogoče, niti ne prav površno, zajeti v teh par vrsticah obsežen Gide-ov nauk, ki ga je oznanjal šestdeset let. V mnogih knjigah in tisočih člankih je prepričeval, učenjaški razglabljal in s pesniškim zanosom klical, da poverujemo v silo zadruga tudi mi. Vztrajno je dokazoval resničnost svojih trditev o brezsenčni svetlobi zadružnega gospodarskega reda, premagoval ugovore nasprotnikov in zavračal pomisleke malih sebičnejšev ter ozkosrčnejšev, zamamljenih in oslepljenih od bleska, ki ga mestoma izžareva današnji naš gospodarski red — moderni kapitalizem.

Ideolog zadružnega gibanja je bil Gide po svoji naravi umetnik. Umetniki so proroki!

Ali ni nam, ki smo z njim verovali v moč zadruga, da bi ob grobu velikega, idealnega voditelja storili obljubo, ponavljajoč njegove besede:

»Iskali bomo bogastev, a le kot sredstva za višji cilj — zadruga pa nam ne bo le napis nad trgovino, temveč zvezda vodnica!«

Dr. L. Benko:

Idejni temelji socialnega vprašanja

(Nadaljevanje.)

Zadnjič sem rekel, da si hočemo ogledati v naslednjem sociološke teorije. Navadno obravnavajo razne razprave te teorije zaključeno, t. j. orišejo njih nauke v eni sapi. Mi pa hočemo iti drugačno pot. Stavili bomo nekaj najvažnejših vprašanj, ki se tičejo socialnega problema in bomo ob teh vprašanjih samih ugotovili, kako odgovarjajo na nje poedine sociološke teorije. Ta način naših naslednjih razprav ima to prednost, ker zamorejo čitatelji že na prvi pogled občutiti in razumeti, katera so ta

osnovna vprašanja pa se istočasno seznaniti tudi z odgovori, ki jih podajejo na nje razne tako zvane sociološke teorije ali sociološke šole.

Eno izmed bistvenih in prvih vprašanj, na katero je treba poiskati jasnega odgovora, pa je vprašanje, kaj je gibalno v razvoju človeške družbe?

Duh ali materija?

Kakor daleč sega zgodovina kulturnih narodov in osvetljuje njih ustvarjanje, hotenje in mišljenje, njih predstave o svetu in človeku, tako daleč lahko zasledujemo tudi vprašanje: ali je vesoljstvo in vse, kar dojemamo človek izven sebe s svojim čutnim zaznavanjem, vse, kar obseže njegova misel in njegovo srce, bistvo oziroma odraz le enega prapočela — materije, ali pa je nad njo, poleg nje ali izven nje še tisto, kar se razvija in deluje po nekih posebnih izvenprirodnih zakonih in čemur je človek že od nekaj nadel ime — duh? Ali je torej človek po vsem in celem svojem bistvu ravno tako kos narave, kakor n. pr. žival, rastlina, kamen itd.? Ali je tudi človek, to najpopolnejše živo bitje, po svojem nastanku, razvoju in koncu prav v vsakem pogledu podvržen istim naravnim zakonom, ki jim sledi in mora slediti vse ostalo vesoljstvo, vsa živa in mrtva narava? Veliki in globoki misleci vseh časov so na vsa ta vprašanja odgovarjali različno. Nekateri so trdili, da ni razlike med materijo in med tem, kar imenujemo duh ali življenje; vse kar je, je materija, iz nje nastajajo, v njo se povračajo tudi vsi življenjski pojavi. To naziranje o vesoljstvu in človeku imenujemo — materializem.

Značilno je, da je v okviru znanosti prevladovalo materialistično svetovno naziranje ob njenih početkih (grška prirodna filozofija, ca. 500 let pred Kr.), pa v času, ko se je naravoslovna veda prvokrat nezaslišano spopolnila in je vse kazalo, da bo mogel človek, oprt na rezultate prirodnih znanosti, razrešiti v najkrajšem času tudi vse tako zvane duševne pojave (v sredini preteklega stoletja).

V celi zgodovini človeškega mišljenja pa tudi niso nikdar zamrli glasovi, da obstoja poleg materije še drug princip — duševnost, ki se ne pokorava prirodnim zakonom, marveč hodi svoja lastna pota. To drugo — dualistično svetovno naziranje je seveda zagovarjala v prvi vrsti religija, pa tudi znanost sama ni nikdar prenehala opozarjati, da duševnih pojavov materialističnim potom ni mogoče pojasniti.

Kako stoji stvar dandanes? Reči smemo, da materializem stvarne in resne kritike ni vzdržal in da je kot svetovno naziranje pokopan.

Moram pa poudariti: S tem, da je znanost sodila in obsodila materializem, še ni nikakor rečeno, da se je zatekla v naročje religije. Znanost tudi ni hotela tajiti in tudi nikakor ne more tajiti, da bi med stvarnim in duševnim svetom ne bilo prav nobene vezi in nobenih odnošajev. Da, te vezi obstojajo in se najbolje očitujejo baš pri človeku, ki je hkratu stvarno in duševno bitje. To konstatacijo velja zapomniti, ker je tudi za naša vprašanja velike važnosti.

Današnja znanost torej ne uči, da je duševnost nekaj nadprirodnega; to ni njen namen, ne njena naloga. Vztraja pa pri tem, da je duševnost nekaj drugega kakor gola materija, da se razvija in udejstvuje drugače kot neživa priroda, da ima svojevrstne in lastne zakone, ki veljajo za njo in le za njo.

Kakšni so dokazi, na katere se znanost pri tem svojem nauku opira?

Teh dokazov ne moremo v okviru naših razprav podrobno obravnavati. Mislim pa, da bo marsikdo spričo naslednjih izvajanj občutil, da obstojajo med živo in mrtvo naravo tako bistvene razlike, da je pri objektivni presoji nemogoče istovetiti ali zamenjati v vesoljnem dogajanju duševni in tvorni princip.

Povedali smo že, da je smoter človeške družbe blagostanje, pri čemur mislimo v prvi vrsti materialno, gospodarsko blagostanje. Kdo oziroma kaj pa odločuje razvoj človeške družbe k temu cilju? Sedaj pa čujmo odgovore!

Ustanovitelj znanstvene sociologije, francoski filozof A. Comte (1798 do 1858), odgovarja: ves gospodarski razvoj narekuje in odločuje ideja, torej ne mrtva stvar, nego — duh, razum. Radi tega imenujemo Comte-jevo sociološko naziranje — intelektualizem (intelekt = razum). Po nauku intelektualistične sociološke teorije bi torej bil gibalno vsega družbenega razvoja človeški duh. Kakor se duh razvija, tako se razvija tudi gospodarsko življenje narodov. V dosledku tega nauka bi bilo torej materialno stanje človeške družbe najboljše tedaj, ko je tudi človeški duh na višku. Z napredkom duha je vezan tudi gospodarski napredek in narobe.

Ne smemo prezreti dejstva, da je zasnoval Comte svoj nauk v času, ko se je preobrazilo gospodarsko življenje tedanjega sveta pod vtiskom mogočnega razvoja znanosti in tehnike. Človeški duh je ukrotil prirodne sile in jih zaslužnil. Parni stroj, električna energija itd., vse to je moralo poslej služiti kroni stvarstva in se mu pokoravati. Slika gospodarskih prilik se je docela izpremenila. Železnica, strojni obrati, mednarodni trgovski in industrijski stiki so dobili povsem novo lice. Neposredno delo človeških rok so zamenjali stroji. Obrt je dobila drugo obeležje, diferencirali so se in nanovo so nastajali prej nepoznani sloji in stanovi, kratko, človeška družba je dobila nov obraz.

In kdo je to povzročil? Ne tvar, materija, nego človeški duh.

Ni bilo torej čuda, da je Comte mogel priti do zaključka, da je človeški duh tisto, ki odločuje sploh ves razvoj človeške družbe, ki je torej prvi in v vsakem, torej tudi v gospodarskem pogledu edini faktor, od čigar razvoja je vse ostalo dogajanje v okviru te družbe zavisno.

Comte-jevo pojmovanje o duševnem in gospodarskem razvoju človeštva se ni uveljavilo na celi črti. Opozarjali so predvsem, da to njegovo pojmovanje ni v skladu z zgodovinsko istinitostjo, ki nam kaže, da se je

človeški duh razvijal in napredoval tudi v dobah najhujšega gospodar-
skega propadanja in narobe.

Mi nočemo zaenkrat podati nobene kritike Comte-jeve intelektualne
šole. Storili bomo to šele, ko se bomo seznanili z nekim drugim naukom,
ki je z intelektualizmom v direktnem nasprotju.

Kdor pazno zasleduje duševno življenje narodov pa tudi poedincev,
bo lahko kaj mnogokrat ugotovil, da se porajajo na znanstvenem, umetni-
škem, političnem, socialnem področju itd. večkrat istočasno nauki, ki so
si v medsebojnem razmerju ekstremov. Večkrat se zdi, kakor da bi bil
človek začaran. Ne more najti srednje, pravilne poti. Tudi v našem pri-
meru je bilo tako. Skoro ob istem času, ko je poveličeval Comte človeški
duh kot edini in odločilni faktor, ki daje obeležje socialnemu razvoju, je
glede na isto vprašanje pognal korenine nov nauk — Marxova teorija,
nazvana tudi **ekonomsko sociološka šola**.

K. Marx (1818—1883) uči, da so vsakokratne socialne in materialne
(ekonomske) prilike določevale tudi duševni razvoj. Gospodarsko življe-
nje torej ni tako, kakršnega ustvari duh, temveč je duševno življenje in
miselni napredek posledica gospodarskih pogojev. Isto funkcijo, ki jo pri-
pisuje Comte v razvoju človeške družbe intelektu (duhu), pripisuje Marx
tvari (materiji).

Zanimivo je zopet, da je tudi Marxov nauk odraz iste dobe kakor
Comtejev. Vsak pa je gledal na to dobo z drugega stališča in vsak prišel
tudi do drugih zaključkov. Dočim je namreč videl Comte v razmahu na-
ravoslovnih ved in tehnike javljanje človeškega duha in sklepal na nje-
govo učinkovanje na socialni razvoj, se je Marx našlonil na nauke mate-
rialistične filozofije (Büchner, Moleschott, Vogt, Feuerbach), ki so skle-
pali baš iz istega znanstvenega in tehničnega napredka, da bodo v krat-
kem pojasnjeni vsi tako zvani duševni pojavi in da se bodo le-ti izkazali
le kot odraz ali funkcija materije.

Smatram za potrebno, opozoriti čitatelje, da orisana Marxova eko-
nomska teorija še nikakor ne tvori celoto njegovega nauka. ki ga ime-
nujemo marksizem ali socializem. Dosedaj je šlo le za temeljno načelo,
komu gre prvenstvo in odločilna funkcija v socialnem razvoju, duhu ali
materiji. Marx trdi slednje. Marksizem kot znanstvena teorija odnosno
socialni in gospodarski sistem vsebuje seveda še razne druge nauke ter
se bomo vsaj z nekaterimi izmed njih tekom naslednjih razprav še
seznanili.

Sedaj pa naj bo nam dovoljeno, da preotrimo kritično oba naspro-
tujoča si nauka, Comtejev intelektualizem in Marxov materializem.

Morda ne bo napačno in bo naš problem postal bolj razumljiv, če
se postavimo — to pa zaenkrat samo začasno — na stališče, da ima Comte
prav in da se je Marx motil. Marxu porečemo to-le: Tvoj nauk je delo
tvojega duha. Velik je bil vpliv tega nauka na gospodarsko življenje na-
rodov. In še traja, deluje in učinkuje. Tvoja zasluga je, da se je organi-

ziral proletarijat, da vladajo danes že popolnoma novi odnosi med delavcem in delodajalcem. Ponekod si je socialna demokracija priborila že odločilen vpliv na politično, državno, socialno in gospodarsko življenje. Vse to je, to mora človek priznati, posledica idej enega moža ter duševnega dela njegovih somišljenikov. Ta primer kaže dovolj jasno, da je človeški duh gonilna sila v razvoju človeške družbe, ne pa materija oziroma ekonomske prilike.

Prav gotovo bi se Marxov odgovor na to našo konstatacijo sledeče glasil:

Ne zanikam, da delujejo moji nauki na razvoj in da bodo, tako vsaj upam, delovali trajno. Motite se pa, ako mislite, da so moji nauki slučajni plod duševnega dela, nego so nujni odmev vse one dobe, v kateri sem živel in deloval. Baš gospodarske razmere v takratni Evropi, ki sem jih opazoval in študiral, so mi dale povod, da sem jih skušal razumeti, razložiti ter sem pri tem delu zasnoval in ustvaril svojo teorijo. Torej prvo je bilo ekonomsko dejstvo, sodobne gospodarske prilike, šele potem moje ideje kot njih logični odraz.

Marx utegne imeti do te točke zopet prav. Nastane pa sedaj vprašanje, kdo je povzročil takratni socialni in materialni položaj? Ali niso tu učinkovale zopet ideje, že omenjeni razvoj znanosti in tehnike? Marx bi morda zopet hotel in eventuelno tudi dokazal, da so tudi ta razvoj pogajale ekonomske razmere in tako bi bili prisiljeni vsi, da zasledujemo postopoma ves socialni razvoj v vseh posameznih zgodovinskih dobah prav tja do početkov človeške družbe. Ne bilo bi lahko to delo. Pa tudi ne bo potrebno. Prišli bi namreč kmalu do primerov, ko je človeški duh gnan po čistih teoretičnih težnjah pri svojih znanstvenih raziskavanjih in poizkusih, prišel na sled dotlej nepoznanim zakonom in dejstvom, ki so imela tudi na praktično, t. j. socialno in gospodarsko življenje odločujoč vpliv.

Človeški duh deluje torej tudi samostojno in ima v toliko Comte prav. Marxu pa priznamo, da je s svojim naukom pokazal ravno tako na zelo važen činitelj socialnega razvoja.

Odgovor na naše vprašanje »Duh ali materija« se bo tedaj glasil: duh in materija.

(Se nadaljuje.)

Občni zbor naše Kreditne zadruga v Ljubljani

Dne 21. marca t. l. je imela Kreditna zadruga uslužbencev državnih železnic v Ljubljani svoj VI. redni občni zbor, ki se je vršil v steklenem salonu kolodvorske restavracije v Ljubljani glav. kolodvor. Ker ni bilo ob določenem času, to je ob 19. uri, dovoljnega števila članov navzočih, se je vršil v smislu člena 35. pravil pol ure kasneje nov občni zbor. Zbor je otvoril in vodil predsednik zadruga, ki je uvodoma omenjal povoljno stanje

in dovoljen zaključek poslovnega leta 1931., a obenem opozoril članstvo, da čakajo zadrugo v tekočem letu težji časi in prilike, povzročene po ves svet obsegajoči gospodarski in denarni stiski. Nato sta podala svoja poročila tajnik in blagajnik in sta se v glavnem naslanjala na že v Zadrugarju št. 3 objavljeno poročilo. Po poročilih upravnega odbora je bila na predlog nadzornega odbora izrečena soglasno razrešnica.

Glavno delo občnega zbora je bilo pri točki »Sprememba pravil«, ki je vzela največ časa. V smislu člena 84. Zakona o zadrugah državnih uslužbencev je bilo spremeniti do konca tekočega leta pravila zadrug, ki so včlanjene v Savezu nabavljajlnih zadrug. Spremenili, oziroma dopolnili so se skoraj vsi člani starih pravil. Po kratki debati je sprejel občni zbor vse spremembe, kakor jih je predlagal upravni odbor. Za soliden in reelen razvoj zadruge je bil eden najvažnejših sklepov zbora, da se je zvišalo članovo jamstvo na desetkratno (po starem samo petkratno) višino za vsak vpisani delež. S tem se je dala zadrugi večja kreditna sposobnost in dvignilo zaupanje vlagateljev do naše zadruge.

Pri dopolnilnih volitvah članov v upravni in nadzorni odbor so bili izvoljeni stari odborniki in namestniki, izvzemši g. Punčuha, ki je radi prezaaposlenosti odklonil ponovno izvolitev. Za njegovo delovanje v odboru se mu je izrekla zahvala. Mesto g. Punčuha je bil izvoljen g. Pichler.

Občni zbor, ki je potekel dostojno in mirno, je zaključil predsednik in je v zaključnih besedah poudarjal, da se naši zadrugi ni bati, kljub redukcijam in krizi, nikakih pretresljajev ali drugih opasnosti, dokler se je bo naš železničar oklepjal in zaupal. Pozival je članstvo in vlagatelje, naj z ozirom na znižanje službenih prejemkov nikar ne prenehajo z vlaganjem in štedenjem, temveč naj raje znižajo mesečne vloge, kakor pa da jih popolnoma ustavijo, češ: če že ne teče, naj vsaj kaplja. Zadruga ima dovolj lastnih sredstev, ki omogočajo tudi za slučaj slabejših časov njeno delovanje, ako že ne v sedanjem obsegu, pa v bolj skromnem.

Občni zbor je bil zaključen ob 1/223. uri.

Po občnem zboru Podpornega društva železničarjev v Ljubljani

Nadaljeval in končal se je v nedeljo dne 10. aprila t. l.

Zaenkrat je ostalo vse pri starem, prispevki in pogrebnine v dosedanji višini, pa tudi odbor.

Za občni zbor je bilo izredno zanimanje. Skoro 300 članov se je udeležilo tega občnega zbora, kar je vsekakor rekorden obisk. Tudi debata je bila zelo živahna. Vsi govorniki so uvideli in naglašali, da je potrebno napraviti proračun, da se enkrat prenehajo licitacije in debate in ugibanja na naših občnih zborih. Samo eden je stavil predlog, naj se poviša pogrebina od 4000 na 6000 Din.

Odbor je dobil od občnega zbora nalogo, da izdelava čimprej vso kalkulacijo in napravi proračun, dalje mu je bilo tudi naloženo, da izdelava načrt o tem, ali se del naše imovine investira v nakup že postoječih hiš, ali pa se sezida stanovanjska hiša na naši parceli.

Radi obravnavanja teh vprašanj se bo sklical v teku 6 mesecev, ako bomo gotovi, izredni občni zbor. Upravni odbor bo imel sedaj dovolj posla, če hoče povoljno in končno veljavno rešiti vsa ta vprašanja.

Pavlica Franjo, banski strokovni uradnik za mlekarstvo:

Mleko in pravilno ravnanje z njim

Mleko je najdragocenejše živilo, kar nam jih nudi narava. V njem najdemo vse snovi, ki jih rabi človek za svojo prehrano, lahko prebavljive in v pravilnem razmerju. Mleko se da primerjati po svoji vrednosti s krvjo, saj je tudi produkt živega organizma, namenjen za direktno in naravno prehrano mladega bitja. Mleko ne vsebuje samo navadnih redilnih snovi, kot so maščoba, beljakovine, temveč v izdatni meri za razvoj človeka tako potrebne vitamine. Brez teh snovi bi bilo mleko kemična mrtva brozga, ki si jo lahko sami napravimo in bi nas stala mnogo manje, če vzamemo malo vode, malo masti ter tekočino belo pobarvamo.

Mleko ima vse polno snovi, ki delujejo in vplivajo na naš organizem več ali manj povoljno, kakor znamo pač to naravno hrano uživati. Moderna veda nas uči, kako moramo ravnati z mlekom, da ne uničimo ali ne poslabšamo v njem se nahajajočih dragocenih snovi, predvsem vitaminov. Te snovi se uničujejo predvsem pri kuhanju mleka, če se mleko zavre; pokvari se pa mleko tudi sicer, če ni na hladnem, če ni zavarovano proti infekciji po raznih bakterijah, ki se nahajajo na posodi, v zraku itd. Mleko je torej dobra ter idealna hrana samo tedaj, če ga pravilno pridobivamo in pravilno z njim ravnamo. Ni tedaj vedno upravičena tožba konzumenta, češ, da dobiva slabo mleko, ker mnogokrat pokvari konzument najboljše mleko sam z nepravilnim ravnanjem.

Kot omenjeno, je najboljše mleko v onem stanju, kot nam ga da narava, surovo mleko. Toda biti mora od zdrave krave, in paziti se mora, da se mleko po molži ne inficira. V Angliji, Nemčiji in severnih deželah delajo silno propagando za uživanje surovega mleka. Pridobivanje takega mleka pa ni tako enostavno, posebno ne za večji krog konzumentov. Krave se preiščejo po dvakrat na leto, če so zdrave, cepiti se morajo zoper tuberkulozo itd., v hlevu mora biti največja čistota, morajo se prati, čistiti, negovati; in še prav posebno se mora paziti na snago, kadar se molze. Tu treba postopati kot pri kaki operaciji v bolnici. Zato je tako pridobljeno mleko drago, še enkrat dražje kot navadno. Pridobivajo ga na vzornih veleposestvih ter ga oddajajo predvsem za dojenčke.

Ing. Urbas Francè:

ŠE K VPRAŠANJU ČEBELARSTVA MED ŽELEZNIČARJI.

Med železničarji je precejšnje število vnetih čebelarjev. Ne bo odveč, če še nekoliko premostrimo, kakšne važnosti in koristi je čebelarstvo za poedinca pa tudi vobče za narodno gospodarstvo.

V dravski banovini je okroglo 75.000 panjev različne vrste. Nad polovico panjev je s premičnim satjem, ostali so kranjiči ali slamnati koši. Vrednost pridelanega medu v naši banovini lahko cenimo letno na 8,000.000 Din. Če primerjamo število panjev z gostoto prebivalstva pri nas in v Švici, tedaj vidimo, da pride v Švici 7·4 panjev na 100 prebivalcev, v dravski banovini pa komaj 6·6. Razen tega se pri nas ta odstotek še zniža, ker moramo upoštevati, da imamo v banovini preko 30.000 kranjičev in slamnatih košev, katerih ni mogoče pri statistiki vzporejati kot enakovredne s panji na premično satje. Jasno je tedaj, da razvitek čebelarstva pri nas na višjo stopnjo še ni dosežen in ga je mogoče še znatno stopnjevati. Pašne razmere v Sloveniji so daleko ugodnejše kakor pa v obljudenejši Švici, ki ima dokaj večji odstotek nekulturne površine. Še veliko bolj očitna je ta razlika, ako vzporedimo število panjev po površini obeh držav. V Švici je na 1 km² 6·3 panjev, v Jugoslaviji samo 2·4 panja. In vendar je že stari Strabo (60—30 pr. Kr.) v svojih spisih hvalil bogastvo pridelanega medu v naših pokrajinah. Naš Valvazor omenja na mnogih mestih svojega dela »Slava Vojvodine Kranjske« razvito čebelorejo in kupčijo z medom ter medico v naši domovini. In prvi učitelj umnega čebelarstva, naš Janša, je mogel zbrati svoje nauke le na področju dokaj razvite čebeloreje, kjer je slovenski kmečki čebelar tekom dolgih stoletij ugotovil zakone, navade, življenje in življenjske pogoje za svoje čebele.

Čebelarstvo je edina panoga v zemljedelstvu, ki ne potrebuje in ne računa v svojem obratu s talno rento, razen edino z zemljiščem, kjer stoji čebelnjak. Baš radi tega je mogoče železničarju, da se lažje peča s čebelorejo kakor pa n. pr. z vrtnarstvom, sadjarstvom, živinorejo, perutninarstvom itd. Vsaka druga panoga je navezana na posest primernega zemljišča ali vsaj na gotovo količino poljskih pridelkov. Te pridelke je treba večinoma pridobiti v lastnem gospodarstvu in režiji, ako je mogoč ekono-mičen prospeh odgovarjajoče panoge. Najponižnejša kravica potrebuje

letno več sto kilogramov sena, ki mora zrasti samo na določeno veliki ploskvi pogojenega travnika.

Tudi začetni kapital in investicije v čebelarstvu so sorazmerno daleko manjše kakor v katerikoli drugi panogi. Večini sedanjih velikih čebelarstev je bil prvi začetek en sam kranjič, kupljen ali podarjen roj!

Velika ovira napredku čebeloreje je pri nas trdovratna konservativnost našega kmečkega čebelarja, ki še vedno vztraja pri svojih starih metodah še izza časa našega Janše. Kar je bilo dobro pred 150 leti, to ne velja za sedANJI čas napredujočih ekonomskih metod.

In baš železničarji bi tu z lahkoto vršili tudi važno nalogo pijonirjev gospodarskega in pridobitnega napredka v Sloveniji sami in v vzhodnejših krajih naše domovine. Železnica je važen faktor v moderni čebeloreji kot ceneno prevozno sredstvo, ki omogoča s svojimi nizkimi tarifi rentabilnost ter lahko in ugodno izrabo dokaj oddaljenih pašišč. Železničarji se ne morejo pečati v večjem obsegu z govedo- ali prašičerejo, niti večje perutninarstvo ali vrtnarstvo ni mogoče. Železničarju pa nikjer ne primanjkuje zemljišča za postavitev tudi večjega čebelnjaka, ako so sicer le pašne razmere ugodne.

Še na nekaj bi rad opozoril, če govorim o čebelarstvu in železničarjih.

Železniška služba je sama po sebi naporna in duhomorna. Opravljati moraš ure in ure na svoji službeni postojanki določeno službo, vedno pričujoč in prisoten, vedno vedre glave in pripravljen poseči aktivno v dogajanja železniškega prometa. Seveda so za časa opravljanja službe daljši ali krajši gdmori, ko more duh in telo deloma odpočiti. Včasih so ti odmori celo tako dolgi, da morijo duha in telo uslužbenca s svojo dolgotrajnostjo. Kje naj poišče razvedrila in dela za telo in dušo? Tu je železničarju-čebelarju čebela najboljša prijateljica. Sredi službenih poslov in opravkov mu nudi, pa makar samo kratke minute, odpočitka, zabave in prijetne zaposlenosti, katera mu osveži duha za nadaljnjo službo. Raduje se rasti in prospeha svojih čebelnih družin. Zanima ga vreme, krajevna lega in rastlinstvo od prvega početka pomladi, ko še ni do dobra izginitil sneg z reber in bregov, pa do najpoznejše jeseni in trde zime. Opazuje vse rastlinstvo in živalstvo, kar ima tudi svoj vpliv na njegove najdražje tovarišice. In življenje, dejanje in nehanje čebel v panju! Koliko misli naravnih zakonov in naukov nudi čebelarju to opazovanje! Čebela in njeno življenje sta človeku skoro neizčrpna vira za opazovanje. Nikdo manjši od Vergila in Ovida pa tja do Maeterlincka so se zanimali in pečali s čebelo in njenim življenjem. Urejena čebelna država je še vedno najlepša šola za človeka kot zoon politikona. Uči ga vestnega in točnega izpolnjevanja odrejenega mu dela, reda, poslušnosti, vzajemnega sodelovanja, sloge, varčnosti in čebelične marljivosti, dalje brezprimernega domoljubja in junaške ljubezni do svoje države.

Mnoge železniške uprave so že davno spoznale dobre vplive čebeloreje pri svojih nastavljenicah. Železniška uprava ima tudi največji interes

na tem, da so njeni nastavljenici gmotno dobro osigurani in zadovoljni. Radi tega je potrebno, da uporabi vsa sredstva in pota, da doseže ta cilj, kajti: Pauvre paysan, pauvre roi.*

V sedanji dobi gospodarske depresije je treba z njene strani storiti vsaj to, kar je brez znatnih denarnih stroškov dosegljivo. Pred vojno že so posamezne železniške uprave pošiljale ukaželjne svoje železničarje-čebelarje na obisk strokovnih večtedenskih čebelarskih tečajev. Uslužbenci so dobili ne samo plačan dopust, ampak celo potnino in dnevnice. Brezplačno so dajale železniške uprave primerne čebelnjake (paviljone) z modernimi panji, potrebnim orodjem in čebelnimi roji čebelarju začetniku. Prav tako strokovne knjige, brezplačen prevoz čebel in drugih potrebščin.

Dandanes pač ni misliti na kaj podobnega; vendar kar lahko nudi, to bi uprava čebelarju železničarju gotovo nudila.

»Zadrugar« je v zadnji številki že obravnaval razne možnosti za strokovno organizacijo železničarjev čebelarjev. Pri osnovanju te organizacije bo pa treba postopati zelo oprezno in zidati na obstoječih, starih in preizkušenih temeljih.

Eno pa je gotovo: Glede na vprašanje strokovno in racionalno gojenega čebelarstva med železničarji se morajo zganiti uprava, razne zadruge in organizacije, pa tudi poedinci, ki imajo smisla za stvar.

O gnojenju

(Nadaljevanje.)

Zeleno gnojenje.

Načelo zelenega gnojenja se opira na svojstvo nekaterih rastlin metuljnic, ki sprejemajo dušik iz zraka, in ga potem dovajajo zemlji (volčji bob, grah, rdeča detelja).

Če take rastline, preden dozori seme, torej še zelene, podorjemo, dobi s tem zemlja precej dušika in snovi za prst. Te vrste gnojenje je dobro zlasti za lahko peščeno zemljo, in sicer manj za zelenjadni vrt, kakor za sadovnjake v lahki zemlji.

Najbolje je, če se podorje volčji bob (*lupinus*). Zelenje takih gnojil mora priti samo toliko v zemljo, da tenke koreninice tistih rastlin, ki jih hočemo gnojiti, ne pridejo v dotiko s trohnečim zelenim gnojilom.

Prehodna gnojila.

K prehodnim gnojilom spadajo: kostna in rožena moka. To sta prav dobri gnojili. Če si pa sami posušimo in zmeljemo kurji, golobji ali sploh tičji gnoj, imamo tudi dobro prehodno gnojilo, ki ga posujemo in zagrebemo okrog cvetlic v lončkih. Vrta pa s tem seveda ne bomo gnojili.

* Reven kmet, reven kralj; v našem primeru: reven železničar, revna uprava.

Dušikova močna gnojila.

Ta gnojila se pridobivajo že čista v naravi, kot so čilski soliter in sirove kalijeve soli. Delajo se pa tudi iz naravnih sirovin, kakor n. pr. koncentrirano kalijevo gnojilo in superfosfat, oziroma so stranski industrijski proizvodi, kakor n. pr. amonijev sulfat, žveplenokisli amonijak in Tomaževa žlindra.

V vrtu uporabljamo najrajši lahko topljiva kalijeve in dušikove gnojila, manj pa fosfornokisla, ki učinkujejo počasi. Namesto s temi, gnojimo rajše s kompostom, ker ne smemo pozabiti, da moramo zemljo ohraniti v določeni zrelosti, da jo moramo bogatiti s humusom in skrbeti, da pospešujemo življenje zemeljskih bakterij. Čim bolj skrbimo za to, tem manj potrebujemo umetnih gnojil. Njih enostransko delovanje namreč zemlji ne koristi mnogo, rastlinam, zlasti zelenjavi in sadju pa večkrat celo škoduje.

Posebna gnojila (gnojilne soli).

Izredno gnojenje z umetnimi gnojili samo izpopolnjuje druga gnojila, sicer pa učinkuje na rastline tako kakor nikotin in kofein na človeka, ker povzroča samo hipno draženje. Za kratek čas delujejo taka gnojila dobro, s trajno rabo pa postanejo škodljiva.

Umetna gnojila delimo po njihovih sestavinah v kalijeve, fosforove, dušikove in apnene.

Kalijeve umetne gnojila. Kalija ni dovolj v peščeni in pa v močvirni zemlji, pa tudi drugim vrstam zemlje ga moramo dodajati, ker ga rastline veliko potrebujejo. Prihaja sicer tudi z gnojem in kompostom v zemljo, vendar ne v zadostni množini. Zato priporočajo uporabo kalijeve soli, ker je glede na veliko množino kalija (40%), ki ga vsebuje, najcenejše kalijevo gnojilo. V vodi se topi zelo hitro. Vsebuje 4-2% žveplenokisla magnezije (magnezijevega sulfata). Ker učinkuje kalij samo v taki zemlji, v kateri je dovolj apna, moramo zemlji, ki ga nima dovolj, primešati s kalijevim gnojilom tudi dvojno množino apnenca, težki zemlji pa gašenega apna. To je zelo važno pri kajnitih (sirovi kalijevi soli), zato da preprečimo škodljivi vpliv klora. Če potresemo jeseni kajnit, ki smo mu dodali 2 do 3% šotnega drobirja, na neobdelano zemljo, ostane kalijeve redilne snovi v zgornjih zemeljskih plasteh, klor pa prodre niže in obdelava zemeljsko fosforovo kislino tako, da jo morejo izrabiti rastline, ki segajo s koreninami bolj globoko v zemljo.

Fosforove gnojila. Taka gnojila pospešujejo zorenje. Najbolj znani sta superfosfat in Tomaževa žlindra. Fosforove hranilne snovi spravimo v zemljo najhitreje s superfosfatom, ki je topljiv v vodi, in vsebuje 16 do 22% fosforove kisline, dvojni superfosfat pa celo 40%. Ker superfosfat pospešuje naglo rast, ga zagrebemo spomladi plitvo v zemljo, še preden sejemo ali sadimo.

Tomaževa žlindra pa učinkuje počasi. Vsebuje 15 do 20% fosforove kisline in je primerna za gnojenje lahke peščene zemlje. Trosimo jo že jeseni in pozimi za prihodnje leto zlasti v zelenjadem vrtu, največ pri beluših (špargljih), pa tudi v sadnem vrtu. Podkopljemo jo nekoliko globlje, tako da se zmeša z zemljo.

Dušikova gnojila. Taka gnojila pospešujejo rast, zadržujejo pa zorenje. Tudi ta gnojila učinkujejo samo tedaj, če je v zemlji dovolj fosfora in kalija. Po množini solitra in amonijaka razločujemo dve vrsti dušikovih gnojil. Od prve vrste je najvažnejši čilski soliter, ki ga sedaj nadomešča solitrnokisli natron s 16% dušika. Ta učinkuje zelo hitro. S solitrnokislom natronom, ki ga raztopimo v vodi (2 g na liter), gnojimo rastlinam, kadar rastejo. Pri zalivanju s tem gnojilom rastlin ne smemo poškropiti.

K drugi skupini spada amonijev sulfat. Ta vsebuje 20% dušika in učinkuje počasneje ko solitrnokisli natron, vendar tem hitreje, čim bolj je zemlja rahla in čim več apna je v njej. Lahko ga trosimo že jeseni, zadoštuje pa tudi, če ga plitvo podkopljemo zgodaj spomladi.

Omenimo naj še apneni dušik, ki ima 16 do 21% dušika. Podkopati ga moramo približno 10 cm globoko, in sicer že jeseni, ker učinkuje počasi.

Umetnih gnojil ne smemo imeti doma v velikih zalogah, ker izgube z ležanjem na moči. Spravljena morajo biti vedno na suhem. Tistim, ki jih trosimo suha, je dobro primešati 3% šote. Shranjena naj bodo vedno v dobro zaprtih posodah.

IZ ZADRUŽNE PRODAJALNE.

Vsak zadrugar bi moral kupiti vse, kar potrebuje, v zadružni prodajalni, ker čim več bo kupoval v njej, tem več bo prispeval k skupni zadružni posesti.

Zadružna prodajalna ima v zalogi poleg vseh vrst blaga za ženske in otroške obleke, kar sem že omenila v tretji številki letošnje revije, tudi veliko izbero moške manufakture.

Moška obleka se nosi dolgo, nazadnje pa še obrne, zato mora biti sešita iz solidnega blaga. Za vsakdanje moške obleke je najbolj primerno sportno sukno, ki se ne oguli in ne sveti in nosi lahko vsak letni čas. Tudi madeži na njem se radi in lepo izčistijo.

V zadružni prodajalni imajo sportna sukna že po 45 Din meter, za 57 Din pa že dobite meter prav dobrega sukna. Pravi kamgarn za boljše

obleke dobite že od 98 Din naprej, črtasto blago za modne hlače pa stane po metru 70 Din. Za suknjiče k modnim hlačam dobite marengo (sivo melirano sukno), ki stane po metru 150 Din. To blago je zelo trpežno in solidno, iz njega se šivajo tudi cele nedeljske obleke. Za hlače pumparice (niker-boker) je v zalogi prav lepo in trpežno angleško blago po reklamni ceni 75 Din za meter. K takim hlačam se nosi poletni suknjič iz deftina, ki se dobi v raznih barvah. Meter prvovrstnega deftina, ki je širok 70 cm, stane 38 Din. Že nekaj sezon se nosijo poletni suknjiči (jankerli) iz lahkega volnenega, črtastega, kariranega ali pa gladkega blaga, ki ga dobite po 45 Din meter. Za pomladanske površnike najdete prvovrsten trenčkot in koverkot, široka 140 do 150 cm, v raznih cenah od 154 Din naprej. Za pelerine in za plašče »Hubertus« vam nudi združna prodajalna trpežno sivo, zeleno, rjavo in črno kamelsko kosminje, ki je zelo trpežno in se lepo nosi. To blago je široko 160 cm in stane po metru 135 do 230 Din. Za sportne suknjiče (Windjacke) je v zalogi impregnirano platno po 96 Din, ki je široko 130 cm. Tudi sportne čepice (od 15 Din naprej), oprtnike, velike in majhne, sportne nogavice, kratke in dolge, mrežaste majice, ki se oblačijo pod srajco, da pijejo pot, in telovadne majice, vse to dobite v veliki izbiri v združni prodajalni.

Cena suknu za službene obleke je padla od 105 na 94 Din, kamgarn za uniforme pa stane 115 do 130 Din meter. Najlepše blago za službene obleke pa je združni kamgarn, ki je širok 155 cm, in stane po metru 165 Din. Tudi praznične civilne obleke iz združnega kamgarna so zelo lepe. Za letne službene suknjiče je pa na razpolago prvovrsten črn in temnomoder lister.

Lepe moške srajce niso več tako drage, ker se je blago precej pocenilo. Meter prav lepega cefirja stane namreč 16 do 24 Din, popelin pa od 22 do 36 Din. Za delavniške srajce dobite oksford od 9 do 15 Din, blago pod imenom Turing (Hemmerl) pa od 17 do 22 Din. Za delavniške srajce pa, ki se dosti perejo, je kaj primerno zeleno blago (Skaut molino), ki stane po metru 9-50 Din. Srajce naročite lahko tudi po meri. Po naročilu se izvrše že v 24 urah. Delo stane 19 Din. Za spodnje hlače pa dobite gradl po 16 in 18 Din in pa keper (rejé) po 20 Din.

Za delo spodnjih hlač se računa 10 Din.

Tudi za pižame, če jih rabite, dobite v združni prodajalni enobarven in črtast, zares lep popelin.

Kravate, pletene in svilene, se dobe že od 9 Din naprej. V zalogi so tudi naramnice za otroke in odrasle. Velika je izbira čevljev enobarvnih, kombiniranih, visokih na zadrigo in nizkih, domačega in tovarniškega izdelka.

Zadregarji botri dobe v združni prodajalni zase in za birmance poleg obleke, perila, nogavic in čevljev tudi nikljaste in srebrne ure znamk Omega in Cyma. Botrice pa dobe za svoje birmanke vse vrste blaga, svilenega in volnenega. Najbolj primeren se mi zdi volneni voal v barvi ekri,

ki stane 28 do 32 Din, če je širok 100 cm, širši pa stane 64 Din. K taki obleki se lepo podajajo lakasti čeveljčki, komur pa niso všeč taki, naj si pa izbere po svojem okusu drugačne, saj je vsega dovolj v združni prodajalni.

POMLAD V KUHINJI.

Siti zimskih makaronov in krompirja si kar zaželimo zelenjave, pa naj bo že kakršna hoče. Ker nismo še tako izbirčni, nas razveseli tudi zelenjava, ki se nam zdi pozneje, ko imamo vsega na izbero, zelo grenka in neokusna. Današnji jedilnik se nanaša torej na zelenjavo, ki jo imamo meseca aprila.

Pomladanska juha. Mlada zelišča, kislico, regrat, rman, krbuljico, koprive, grah, pehtran, zelen peteršilj in nekoliko špinače očistimo, operemo in sesekljamo, potem pa denemo dušit na maslo, v katerem smo zarumeneli nekoliko čebule. Posebej napravimo prežganje iz masla in moke, ki ga zalijemo z juho ali vodo in osolimo. V tako prežganje stresemo sesekljana in dušena zelišča, dodamo pa še kisle smetane in limonovega soka. Ko vse to prevre, serviramo tako juho z opečenimi kruhovimi kockami ali ocvrtim grahom in sesekljanim pehtranom.

Za tako juho potrebujemo: mladih zelišč in nekaj špinače, 4 dkg masla, čebule, 6 dkg presnega masla, 8 dkg moke, juhe ali vode, soli, 1 dcl. kisle smetane, limonovega soka, opečenega kruha ali ocvrtega graha.

Regrat (cikorija). Ne prav mlad regrat očistimo, dobro operemo in skuhamo v slani vodi. Ko je kuhan, ga odcedimo, popoprano in potresemo s sesekljanim česnom, nato pa, ko je še vroč, polijemo z dobrim olivnim oljem in takoj serviramo. Sicer ga pa tudi lahko ohladimo in naredimo v solati z oljem in marinado.

Solatna marinada. Zelen peteršilj, drobnjak, krbuljico, listič žajblja in listič timeza operemo in drobno sesekljamo. Komur je všeč, lahko to tudi začini s strokom česna in s strokom šalotke. Vse skupaj denemo nato v skodelico in polijemo z vinskim kisom, ki mu lahko dodamo dve žlici vina. Tako marinado pokrijemo in pustimo stati 1—2 uri, nakar jo precedimo. Uporablja se za razne vrste solate, kakor n. pr. za regratovo, krompirjevo itd.

Guljaž z zelenjavo. V prostorni kastroli zarumenimo na razbeljeni masti precej na drobno zrezane čebule, ki jo potresemo z žličko sladke pa-

prike, nakar pridenemo na primerne kose zrezanega mesa, ki ga posolimo in potem dušimo. Ko je meso že napol mehko, dodamo nastrganega korenja, zelene, peteršilja, par strokov sesekljanega česna in vejico timeza. Vse to skupaj zalijemo potem s toliko juhe, da je vse pokrito, dušimo naprej, pridenemo pa še olupljenega in nastrganega krompirja in če nam je všeč, tudi paradižnika. Ko je to storjeno, kastrolo pokrijemo, med dušenjem jed večkrat premešamo in po potrebi tudi zalijemo. Ko je vse že mehko, primešamo dobre kisle smetane. Tak guljaž serviramo s kašnatim štrukljem ali pa s kruhovimi cmoki.

Kadar stresemo zelenjavo k mesu, moramo potegniti kastrolo na rob štedilnika, ker se zelenjava rada pripali.

Kašnat štrukelj. Iz moke, jajca, mlačne vode, soli in masti ali masla zgnetemo vlečeno testo in ga pustimo počivati pol do tričetrt ure. Na prtju, ki smo ga potresli z moko, razvaljamo potem tako testo in ga raztegnemo na vse strani, da postane tenko kakor papir. Da se lažje razvleče in da se ne trga, ga je treba politi z raztopljeno mastjo ali oljem. Rob obrežemo, testo pa pomažemo z nadevom, ki smo ga pripravili v skledi. Ko je testo enakomerno potreseno, ga zvijemo, potem pa zavijemo v prtič, nato pa skuhamo ali pa ga denemo na pomazan pekač in rumeno zapečemo. Serviramo ga k mesnim jedem ali k juhi.

Nadev: na masti ali slanini prepražimo čebulo in ocvirke, nato pa pridenemo lepo oprano kašo in zalijemo vse skupaj z mlekom ali vodo in skuhamo do mehkega. Ohlajeni kaši primešamo še rumenjake, smetano in sneg iz beljakov.

Kaj vse je treba za kašnat štrukelj: 35 dkg moke, 1 jajce, mlačne vode, soli, 2 dkg masti ali masla, slanega kropa in masti za pekač. Za nadev pa: 10 dkg masti ali slanine, čebule, ocvirkov, 25 dkg kaše, mleka in vode, 4 rumenjake, 2 del smetane in sneg iz štirih beljakov.

Češpljeva čežana. Suhe češplje dobro operemo, nakar jih stresemo v lonec, zalijemo z mrzlo vodo, denemo kuhat in ko so skuhane, jim izločimo koščice. Posebej napravimo prežganje iz masla, moke in drobtinic in ga zalijemo s češpljevko. Vse skupaj osladimo s sladkorjem in začинimo s cimetom. Ko jed prevre, jo takoj serviramo.

Za češpljevo čežano je treba: 1 kg suhih češpelj, vode, 6 dkg masla, 2 dkg moke, 4 dkg drobtinic, sladkorja in cimeta.

Krpice z orehi. Iz moke, jajc in vode naredimo testo kakor za rezance in ga razvaljamo. Ko je dovolj osušeno, ga zrežemo na primerno velike krpice, potem pa skuhamo v slani vodi. Ko je to napravljeno, odcedimo krpice in jih polijemo z mrzlo vodo. Ko se na cedilniku dobro odtečejo, jih stresemo v kastrolo na raztopljeno maslo, na katerem smo prepražili zmlete orehe. Vse skupaj postavimo v pečico, da ostane gorko, nato pa potresemo jed še s sladkorjem, pomešanim s cimetom.

Za krpice z orehi je treba: 35 dkg moke, 3 do 4 jajca, vode, slane vode, 12 dkg masla, 20 do 25 dkg zmletih orehov in sladkorja s cimetom.

Fr. Milčinski:

Grofica z mrtvaško glavo

(Konec.)

Napočil je drugi dan, strahovito dolgo se je vlekel navzlic vsem kratkočasnim historijam od tatov in roparjev, od verig in vešal, ki mu jih je v izpodbudo in prijazno razvedrilo razkladal tovariš — zapit in plesniv je bil dedec — takega Tonejčev oče ne bi bili trpeli pri delu in jelu. Pa tudi hrana je bila pri Tonejčevih vse drugače zabeljena kakor tukaj!

Popoldne je slednjič prirožljjal paznik. Pozval ga je: »Z menoj pojdi!« in ga je po dolgih vežah peljal pred preiskovalnega sodnika.

Gospod sodnik je bil lepo rejen, gospod starejših let, očala je imel na nosu, pipo v ustih, kakor domači sodnik v Trnovčah, in nikamor se mu ni mudilo! Velel je Nacetu, naj sede. Stopil je okoli njega in si vsega ogledal od nog do glave; zraven je pihal iz pipe, da je bil Nace ves za-grnjen v oblak dima. Potem se je s hrbtom naslonil na mizo in dejal: »Pravijo, da si krast prišel v hotel. Kadar kradeš, ali vsakikrat obuješ podkovane škornje?«

Nace je umaknil svoj pogled in povetil oči. Sodnikova beseda ga je pretresla: na, ni prav, da sem bil v škornjih — mar je za škornje hujša zaprtija?

Ni bil vajen sodnikov in kako jim je treba govoriti, pa je govoril, kakor je bil naučen. Postrani je ošvrknil sodnika z očmi in počasi povedal naučene besede, da jih ne bi zgrešil: »Saj nisem prišel krast. Me sploh ni bilo tam. Ampak sem takrat bil drugod. Dve priči imam, da bosta pri-segli: Jerneja Kačarja in Matevža Figarja, oba sta iz Srednje vasi in že mrtva.«

Izpregovoril je Nace imenitni ta zagovor, pa že je prestrašeno pogle-dal sodnika, kaj da mu je. Strahovito je namreč kašljal, ne dosti drugače, kakor da bi se davil — od smeha se mu je bil namreč zaletel dim v na-pačno grlo. Naposled se je kašelj podelal gospodu sodniku, smeh pa ne in je dejal gospod sodnik: »Ali so te zaprtega imeli na številki pet, kaj, in si bil pri Koširju v šoli, pri tem starem tatu? Kačarja in Figarja, obe te priči že davno poznam, ne živita res ne, pa tudi nikdar nista živeli, ha, ha!«

Stopil je gospod sodnik k Nacetu in ga potrepal po rami: »Veš kaj, nič ne išči lažnivih ovinkov, ampak kar po pravici mi vse povej! Ne bomo te požrli! — Na, ali bi rad konček cigare?« V pepelniku na mizi je bila precejšnja zbirka takih ostankov in jih je ponudil Nacetu.

Nace je zmajal z glavo: »Nak, ne čakam!« Pogledal pa je sodniku v oči, pa je videl, tem očem da se ne kaže zameriti, pa si je dal pogum in je dejal: »Ampak za stavo ali pa za vas, gospod, tudi brez stave, če le hočete, pa bom požrl ta čik. Saj sem živega polža tudi že zgrizel in požrl!«

»Ne, ne,« se je smeje branil sodnik, »ni treba, če ne maraš. Lepše je, če ne maraš. Nekaterim pa je celo ustrezno s tako rečjo!«

Pa se je spomnil Nace tovariša na številki pet in je dejal: »Če mi date čik, ga bom nesel onemu Koširju, prosil me je zanj, pa ga nisem imel.«

»V zahvalo za dobre nauke, kaj ne, ki ti jih je dal stari falot! O ne, z njim se pomeniva še posebej! — Kako ti je ime? Nace? Torej Nace, kaj pa si pravzaprav, Nace?«

Povedal je Nace, da je za kravarja, in ga je sodnik potem še izpraševal prav po domače, kje je za kravarja, pri kom in koliko let! Koliko dobiva v denarjih na leto in ali ima tudi škornje izgovorjene? Koliko repov imajo v hlevu in koliko dajo krave mleka? In o telicah in junčkih in o sveži krmi in o paši in o vsem, kar spada v hlev.

Nacetu se je odvezal jezik, spoznal je, da se da govoriti s takim gospodom kakor z domačim človekom, in ni več iskal besed, nego je govoril one, kakršne je imel na jeziku. Pa je potem nanesla beseda še na to, kdaj je zapustil službo pri Tonejcu.

Nace se je začudil: saj je ni zapustil — vso obleko ima še tam in poselske bukvice in plačo, kolikor je še ni vzel. O, službe ni zapustil!

Pa kdaj, kako in čemu je prišel v Ljubljano?

Nace je globoko zasopel in si je mislil: sedajle me imajo! — Pa je pogledal sodnika in videl toliko dobrosrčnosti v njegovem licu in je preudaril in se odločil: kaj bi se mu lagal! Pa še to si je mislil: z ono rečjo tako nič ne bo, da bi jemal grofico z mrtvaško glavo, ki ni grofica, ampak je sama peklena hudoba! —

In je počasi in po vrsti razložil gospodu sodniku, kako je včeraj prišel v Ljubljano in s kakšnim namenom da je zlezal na okno, potem pa je videl grozoto, kako si je tista prikazen razdevala glavo.

Gospod sodnik ga je poslušal, močno ga je zanimalo pripovedovanje, kar pipa mu je ugasnila. Nazadnje pa je zopet potrepljal Naceta po rami in dejal: »Ej, ti revež ti!«

Pa mu je razložil, da grofice z mrtvaško glavo nikoder ni in je nikdar ni bilo, le govoric da naokoli prihaja vsako vrsto let, govoric ta pa je prazna. Kar da je videl skozi okno, je bil agent, ki po nesreči nima svojih las in ima ponarejeno oko in umetne zobe — takih ljudi da je dandanes precej. Toda s hudobo niso prav nič v žlahti. »Kaj bi sedajle s teboj? Čakaj, brzjavili bomo gospodarju, naj semkaj pride!«

Ukazal je sodnik pazniku, naj Naceta Tideldajca zopet odvede, pa naj ga ne da na številko peto, ampak v kako prazno celico ali pa kar k onim, ki delajo na vrtu — saj utegne kmalu zapustiti to hišo.

*

Trnovče so bile močne ugibale, kaj se je primerilo kravarju Nacetu, da je izginil in z njim vred leseni molek svinjske Polone. Ugibanje ni

bilo nič manjše, ko sta popoldne povedala trnovška žandarja, da sta ga bila srečala na cesti že blizu Ljubljane, iz napetih lic da je streljal: »Bum, bum, bum!«

Zakaj in čemu je šel v Ljubljano?

No, drugi dan so izvedeli iz brzojavke, kje da je. Pa je gospodar zapregel in se peljal v Ljubljano. Povedal je gospodu sodniku, da je fant včasih malo mesečen, drugače pa da je priden in pošten. Pa mu je dejal sodnik, naj ga kar zopet s seboj vzame.

Tako se je zgodilo, sedla sta na voz in oddrdrala proti Trnovčam. Spotoma ga je gospodar primerno ozmerjal in je bilo Nacetu malo sitno in sram ga je bilo. Vesel pa je le bil, da se vračata domov, in sta imela takega konja, da se je sam od sebe ustavil pri treh gostilnah. Šele ob devetih sta bila doma. Družina je že bila povečerjala, pustila pa je vendarle v skledi še za Naceta.

Pa se je Nacetu kar mudilo v hlev. Goved ga je koj spoznala in ga pozdravila in je šel od živali do živali in jo pogladil in ga je vsaka žival obliznila — tudi to je nekaj vredno, če ima žival človeka rada.

Emile Zola:

Naskok na mlin

(Prevedel Mirko Kragelj.)

(Nadaljevanje.)

»To so sauvalske šume.«

»In kako velike so?«

Mlinar je uprl svoje oči vanj.

»Ne vem.«

Nato je odšel. Uro kasneje je bil davek v obliki živil in denarja, kot ga je bil zahteval častnik, zbran na mlinskem dvorišču. Pomračilo se je; Frančiška je s strahom spremljala kretanje vojakov. Ni se odstranila od sobe, v kateri je bil zaprt Dominik. Okrog sedme se ji je skrčilo srce. Videla je, kako je vstopil k njemu častnik, nakar je bilo četrte ure slišati povzdignjene glasove. Za hip se je nato znova prikazal častnik na pragu. V nemščini je dal ukaz, ki ga ni razumela. Toda ko je na dvorišču nastopilo dvanajst mož s puško na ramenih, je strepetala; mislila je, da ji je umreti. Tako daleč je torej prišlo: ustreliti ga nameravajo! Deset minut je že stalo tamkaj onih dvanajst mož, glas Dominikov pa je še vedno odmeval v onem odklonilnem tonu. Slednjič je častnik izstopil iz sobe, zaloputnil za seboj vrata in dejal:

»Prav, premisli si, dajem ti odlog do jutri zjutraj!« Z zamahom roke je dal vojakom povelje, da so odstopili. Frančiški je bilo, kot da jo je kdo udaril s pestjo po obrazu. Oče Merlier, ki je bil mirno pušil dalje svojo pipo in le zvedavo opazoval vojake, jo je prijel za roko in jo odvedel z očetovsko nežnostjo. Spremil jo je v njeno sobo.

»Le mirna ostani,« jo je miril, »in poskusi zaspati. Jutri je drug dan in časa dovolj, da razmislimo o nadaljnjih ukrepih.«

Ko je odšel, je previdno zaklenil vrata. Bil je naziranjca, da ženske ne veljajo bogve kaj in da pokvarijo vse, ako se brigajo za resne zadeve. Frančiška ni legla. Dolgo je sedela na svoji postelji ter prisluškovala vsakemu šumu v hiši. Nemški vojaki, ki so taborili na dvorišču, so prepevali in se smejali. Približno do enajste se je zdelo, da jedo in pijejo, kajti ropot ni prenehal niti za hip. V mlinu samem pa so zadoneli od časa do časa težki koraki; brez dvoma od izmenjavajočih se straž. Prav posebno pozornost pa je posvečala šumom, ki so prodirali k njej iz spodnje sobe. Često se je vrgla na tla in prislonila uho k podu. Saj je bila to soba, v kateri je bil zaprt Dominik. Menda je hodil sem ter tja med oknom in steno, saj je bilo dolgo slišati enakomerni vdar njegovih korakov. Potem pa je zavladata globoka tišina; gotovo je bil sedel. Medtem je nehal tudi ropot, vsi so zaspali. Ko se je vse v hiši pomirilo, je odprla, kar je le mogla oprezno, okno ter se sklonila čezenj.

Zunaj je dihala jasna, topla noč. Ozki lunin krajec, ki je zahajal za sauvalskim gozdom, je medlo razsvetljeval pokrajino. Dolge sence velikih dreves so delile travnike v črne pasove; na svetlih mestih se je svetila trava kakor zelenkast žamet. Toda Frančiški ni bilo do skrivnostnih čarov noči. Opazovala je pokrajino ter iskala z očmi straže, ki so jih Nemci gotovo postavili na tej strani. Povsem jasno je razločevala njih stopničaste sence vzdolž ob Morelli. Eden pa je stal nasproti mlinu onkraj reke, tik kraj vrbe, sklanjajoče svoje veje do vode. Frančiška ga je razločevala natanko. Bil je to velik fant, nepremično stoječ, obraz oprt v mesečino kakor sanjav pastir.

Ko je tako natančno raziskala okolico, je spet sedla na posteljo. Tam je nepremično obsedela polno uro, vsa zatopljena v misli. Nato je vnovič prisluhnila; v hiši ni bilo slišati diha. Vrnila se je k oknu in se spet ozrla na prosto. A zdelo se je, kakor da jo še vedno moti oni rob krajca, ki je še visel za drevjem; počakala je še nekoliko časa. Končno je napočil trenotek. Noč je bila temna. Straže tam preko ni mogla več razločiti. Okolica krog nje je bila podobna ribniku, napolnjenemu s črnilom. Še hip je prisluhnila, nato se je odločila.

Ob oknu je bila pritrjena železna lestva. Klini so bili zabiti v steno. Vodila je od mlinskega kolesa gori k kodstrejšu in je nekdanj služila mlinarjem, da so na njej pregledavali razne dele kolesnega stroja. Kasneje je bila vsa naprava preurejena in že dolgo sem je lestva izginila pod košatim bršljanom, ki je pokrival mlin s te strani.

Frančiška se je moško povzpela na okno, prijela za železni klin ter se spustila navzdol. Krila so jo ovirala. Nenadoma se je odkrušil od zidu kamen ter padel z glasnim pljuskom v Morello. Zdrznila se je, spreletela jo je zona. Toda sklepal je pravilno, da je vodopad preglušil ob malo večji razdalji s svojim neprestanim žuborenjem vsak drug šum. Pa se je

tako kmalu zopet ojunačila ter se še smelejše spustila navzdol z nogo previdno tipaje po bršljanu in si tako zagotavljala klin za klinom. Ko je prišla do višine sobe, v kateri je bil zaprt Dominik, se je ustavila. Pojavila se je težava, s katero ni računala in ki bi ji bila skoro vzela pogum: okno dolnje sobe ni bilo vzdano v isti navpični črti kot ono njene sobe, ampak nekoliko vstran od lestve in ko je iztegnila roko, je otipala samo steno. Naj se torej zdaj vrne in opusti svoj načrt? Roke so ji utrujeno omahnile, žuborenje Morelle pod njo jo je navdalo z omotičnostjo. Nato je odkrhnila od stene drobce malte ter jih vrgla proti Dominikovemu oknu. Ni slišal, morda je spal. Zato je vnovič odkrhnila omet in se ranila na prstu. Moči so jo že jele zapuščati, da bi bila skoro omahnila z lestve. Tedaj je Dominik potihoma odprl okno.

»Jaz sem,« je zašepetala. »Brž me primi, sicer padem.«

Bilo je prvokrat, da ga je tikala. Sklonivši se, jo je prijel in zavihtel v sobo. Tedaj so jo zalile solze; a da je ne bi kdo čul, je takoj spet udušila ihtenje. Slednjič se ji je posrečilo pomiriti se siloma.

»Ali te stražijo?« je tiho vprašala.

Dominik, od nenadnega svidenja še ves prevzet, je le pokimal in pokazal na vrata. Z druge strani sem se je čulo smrčanje; stražar se je moral zlekniti premagan od utrujenosti na tla, s hrbtom proti vratom, v dobri veri, da se ujetnik itak ne more ganiti.

»Bežati moraš,« je pričela znova; »zato sem prišla in pa po slovo.«

Toda, kot da jo ne sliši, je on le ponavljal:

»Kako, ti si, ti?... Oj, kako si me prestrašila! Lahko bi se bila ubila.«

Prijel jo je za roke in jo poljubil.

»Kako te ljubim, Frančiška! Ti si tako hrabra in dobra. Le enega sem se bal: da bi bil moral umreti, preden bi te bil še enkrat videl... Toda zdaj si tu, zdaj me lahko ustrelje. Ako sem bil le četrt ure pri tebi, sem pripravljen.«

Vse tesneje in tesneje jo je privijal k sebi, dokler ni sklonila glave na njegova ramena. Nesreča ju je tesneje zbližala. Sredi tega objema sta pozabila na vse.

»Predraga Frančiška,« je povzel spet Dominik s prilizujočim se glasom, »danes je sveti Ludvik, tolikanj pričakovani dan najine poroke. Nič naju ni ločilo, glej, verno sva se sešla tu na tem sestanku... Kajneda, zdaj nama napoči poročno jutro?«

»Da, da,« je ponavljala, »poročno jutro.«

Drhteča sta se spet poljubila. Toda sunkoma se je oprostila iz objema, strašna resničnost je zrastla pred njenimi očmi.

»Bežati moraš, bežati moraš!« je zajecljala. »Ne smemo izgubljati niti minute.« In ko je v temi iztegnil roke po njej, je dejala, še vedno ga tikaje:

»Oj, prosim, slušaj me... Ako umreš, umrem tudi jaz. V eni uri se bo zdanilo. Hočem, da odideš takoj.«

(Se nadaljuje.)

R. Jagrovski:

ABC ZA NAŠE UGANKARJE.

Sedaj pa na ono vrsto ugank, ki se dajo v slikah ali podobah. Imenovali jih bomo sličnice ali boljše podobnice, kamor spada rebus in kriptogram ali skrivnica.

Ker mnogim našim ugankarjem podobnice do sedaj niso bile znane, jih bomo obdelali malo natančneje.

Beseda »rebus« pomeni »s stvarmi« ali »z reči«. Podobnica torej pove s stvarmi in z reči, ne z besedami. Če je n. pr. narisana hiša, pomeni to toliko, kakor če bi bilo napisano »hiša«. Pomni pa, da moraš čitati in napisati prav vse, kar vidiš. Če je hiša narisana narobe, moraš tudi ti besedo »hiša« napisati narobe, torej »aših«. Če je narisana voz z ojesom, potem pa voz prečrtan, pomeni, da voza ne smeš vzeti za »voz«, ampak vzameš samo »oje«, ki ni prečrtano. Če je pred rečjo ali za rečjo opuščaj ('), ("), (""), pomeni, da od črk tiste besede, ki jo slika predstavlja, spustiš eno ('), dve (") , tri ("") itd. črke od spredaj ali od zadaj, kjer pač opuščaj stoji. Razen tega moraš paziti na lego stvari med seboj, t. j. da so »pod«, »na«, »nad«, »v« drugi reči ali stvari, n. pr.: $\frac{la}{ga}$ pomeni pod la ga = podlaga, $\frac{ga}{lo}$ = nadloga, $\underset{ak}{S}$ = v sak = vsak itd.

Rešitev ugank v 3. številu „Zadrugarja“

Posetnica: Minister za šume in rudnike.

Konjiček: Ko jaz v gomili črni bom počival
in zelen mah bo rasel nad menoj,
veselih časov srečo bo užival,
imel bo jasne dneve narod moj.

S. Jenko je bil pesnik in je pokopan v Kranju.

Domino: Igra je hudičeva iznajdba.

*

Prejeli smo 22 pravih rešitev. Žreb si je zbral v nagraditev sledeče: Grimšič Zofija, Preserje; Kogovšek Miloš, Ljubljana; Zgaga Božidar, Novo mesto; Robič Milan, Maribor; Kristovič Matija, Maribor; Stuller Klavdij, Jesenice; Pegan Ludovik, M. D. v Polju; Vene Stojan, Ljubljana; Kocjan Radovan, Maribor; Donko Ivan, Maribor.

Nagrade se jim nakažejo v obliki hranilnih vlog, vezanih na eno leto, po naši Kreditni zadrugi v Ljubljani, oziroma Mariboru.

Odbiralnica

Odberi iz naslednjih besed po tri črke: podoba, korak, njiva, gajica, vedro, glagol, Vincenc, nahraniti, Kanada. Odbrane črke dajo Miltonov izrek.

Kraljeva pot

v	e	r	č	s	r	
g	a	P	i	e	e	
a	r				š	n
i	p				v	a
t	j	j	a	u	o	
a	e	l	s	p	z	

Zveži črke po načinu hoje šahovskega kralja, da dobiš izrek.

Vrane

LRBVAIUBENZ
EVEOEIORSJE
VSNTRANRAEE

Za pravilno rešitev ugank razpisujemo 10 nagrad po 30 Din na običajen način in po običajnih pogojih.

IZ UREDNIŠTVA.

Radi pomanjkanja prostora je moral tokrat izostati prispevek k perutninarstvu in nadaljevanje članka »Otrok in njegov duševni razvoj«. Oboje sledi v prihodnji številki.

Vsebina: Pred obnim zborom (str. 97). — Zadruga in trgovci (str. 99). — Charles Gide (str. 103). — Idejni temelji socialnega vprašanja (str. 105). — Občni zbor naše Kreditne zadruge v Ljubljani (str. 109). — Po občnem zboru Podpornega društva železničarjev v Ljubljani (str. 110). — Mleko in pravilno ravnanje z njim (str. 111). — Čebelarstvo: Še k vprašanju čebelarstva med železničarji (str. 114). — O gnojenju (str. 116). — Zadrugaricam v pomoč: Iz zadružne prodajalne (str. 118). — Kuhinja: Pomlad v kuhinji (str. 120). — Grofica z mrtvaško glavo (str. 122). — Naskok na mlin (str. 124). — Za naše male: ABC za naše ugankarje. Rešitev ugank iz 3. štev. (str. 127). Uganke: Odbiralnica. Kraljeva pot. Vrane (str. 128).

»Zadrugar« izhaja mesečno 20tega in stane celoletno 24 Din, posamezna številka 3 Din. Naroča in reklamira se pri upravnem odboru N. Z. U. D. Ž., Ljubljana VII, Mahničeva cesta št. 7, kamor se pošilja tudi dopise. — Odgovorni urednik: Dr. Benko Leopold, Kolodvorska ulica 39. — Tisk tiskarne Makso Hrovatin v Ljubljani.

Spremembe cen

Cene stopijo v veljavo dne 21. aprila 1932.

Moka Ogg, kg	Din	3·10	Fidelini, domači, kg	Din	7—
Moka Og, kg	„	3·10	Krpice, domače, kg	„	7—
Moka O, kg	„	3·10	Zvezdice, domače, kg	„	7—
Moka 2, kg	„	2·90	Rezanci, jajčni, E. B., kg	„	20—
Moka 5, kg	„	2·70	Fidelini, jajčni, E. B., kg	„	20—
Moka, ržena, kg	„	3·10	Krpice, jajčne, E. B., kg	„	22—
Moka, koruzna, kg	„	1·60	Koruza, debela, kg	„	1·40
Moka, krmilna, kg	„	1·40	Ješprenj št. 10, kg	„	4·50
Pšenični zdrob, kg	„	3·75	Fižol prepeličar, kg	„	4·50
Otrobi, pšenični, debeli, kg	„	1·50	Fižol Cipro, kg	„	5·50
Makaroni, v kart., kg	„	11—	Kava Perl, kg	„	70—
Špageti, kg	„	11—	Kava Portoriko, kg	„	70—
Makaroni, jajčni, kg	„	8·50	Kava Ia, kg	„	58—
Makaroni, domači, kg	„	7—	Kava IIa, kg	„	46—
Polži, jajčni, kg	„	8·50	Sir, parmezan, kg	„	68—
Polži, domači, kg	„	7—	Olje, namizno, liter	„	14—
Rezanci, široki, domači, kg	„	7—	Olje, bučno, liter	„	14—
Špageti, domači, kg	„	7—	Jajca, komad	„	0·60
			Krompir, dnevna ce- na, kg	„	1·40

Članom v Ljubljani!

! *Ali ste že naročili mleko v zadrugi?
Zadruga ima pasterizirano mleko!
Čitajte v današnji številki članek o mleku!
Poslužujte se združnih mesnic!*

Poštnina plačana v gotovini

-9. IV. 1945

*Lucia
Rav.*

ZADRUGAR

(Posebna izdaja za X. občni zbor dne 24. aprila 1932. v Ljubljani)

Letno poročilo

upravnega in nadzornega odbora Nabavljalne zadruge
uslužbencev državnih železnic, Ljubljana VII

za poslovno leto 1931

za X. redni občni zbor

dne 24. aprila 1932 v Ljubljani

Ljubljana, 9. aprila 1932

Izdala in založila za svoje člane N. Z. U. D. Ž., Ljubljana VII
Uredil dr. Benko Leopold, Ljubljana, Kolodvorska ulica 39

Tisk tiskarne Makso Hrovatin v Ljubljani

Letno poročilo

upravnega in nadzornega odbora Nabavljalne zadruga
uslužbencev državnih železnic, Ljubljana VII

za poslovno leto 1931
za X. redni občni zbor

dne 24. aprila 1932 v Ljubljani

—9. IV. 1945

Ljubljana, 9. aprila 1932

Izdala in založila za svoje člane N. Z. U. D. Ž., Ljubljana VII
Uredil dr. Benko Leopold, Ljubljana, Kolodvorska ulica 39

Tisk tiskarne Makso Hrovatin v Ljubljani

Vabilo

na

X. redni letni občni zbor

Nabavljalne zadruga uslužbencev drž. železnic v Sloveniji, r. z. z o. z.

ki se bo vršil

v Ljubljani v nedeljo dne 24. aprila 1932. ob 8. uri 30 min. dopoldne v prostorih kina »Ljubljanski dvor«, Kolodvorska ulica, na podlagi člena 39. združenih pravil po delegatih.

Dnevni red:

- 1.) Poročilo upravnega in nadzornega odbora o poslovanju v letu 1931.
- 2.) Čitanje pisma Saveza in poročila o reviziji zadruga.
- 3.) Odobritev računskega zaključka.
- 4.) Razrešnica upravnemu in nadzornemu odboru.
- 5.) Sklepanje o razdelitvi čistega dobička.
- 6.) Sklepanje o izpremembi združenih pravil.
- 7.) Dopolnilna volitev upravnega in nadzornega odbora ter volitev namestnikov obeh odborov.
- 8.) Razni predlogi članskih sestankov.
- 9.) Določitev zneska, do katerega se sme zadruga po členu 47. združenih pravil zadolžiti.
- 10.) Slučajnosti.

OPOMBA: V slučaju, da občni zbor ob določeni uri ne bi bil sklepčen, se bo vršil pol ure pozneje z istim dnevnim redom nov občni zbor, ki sklepa ob vsakem številu prisotnih delegatov. Člani združenja imajo pravico udeležbe in sodelovanja na občnem zboru, toda brez glasovalne pravice. Člani se morajo pri vstopu izkazati s člansko izkaznico zadruga.

Za upravni odbor:

Kobal Albert, t. č. tajnik.

Punčuh Mirko, t. č. predsednik.

Poročilo upravnega odbora

ZadruGARJI!

Desetih se sestanejo Vaši delegati na rednem občnem zboru, da uveljavljajo Vaše članske pravice do upravljanja zadruga, da vzamejo v pretres poročila upravnega in nadzornega odbora o njihovem delovanju v minulem letu in da dajo nove smernice, po katerih naj deluje Nabavljalna zadruga v tekočem letu.

Desetletna doba igra že v življenju poedinca važno vlogo in vsak se rad na tem mejniku ozre nazaj, da vidi svoje uspehe in se uči iz neuspehov. Isto velja tudi za Nabavljalno zadrugo, ki predstavlja skupnost ljudi — potrošacev.

Upravni odbor je v letošnjem združnem koledarju podal obširno zgodovino naše zadruga. Iz posebne priloge k temu koledarju je lahko vsakdo razvidel njen razvoj v prvem desetletju. Po sili razmer in po tradiciji je bil združen v večjem delu te dobe naš železničar v raznih ustanovah: Nabavljalni zadrugi, Gospodarski poslovalnici itd., njegova moč je bila razdeljena.

Kot največjo pridobitev prvega desetletja pa moramo ugotoviti dejstvo, da se je slovensko železničarstvo oprijelo danes ideje zadrugarstva, ne več podzavestno — in ne po sili razmer — in ne po tradiciji, ampak ker se je utrdilo v veliki večini globoko prepričanje, da je edinole združna ideja zmogovita in v stanu rešiti nastavljenca-potrošaca. Naši zadrugarji so dokazali v tej dobi, da znajo sami voditi in upravljati svojo ustanovo in to v taki meri, da našo Nabavljalno zadrugo, ki je največja in najjačja zadruga drž. uslužbencev v Jugoslaviji, danes občudujejo združni strokovnjaki in jo stavljaajo za vzgled ostalim zadrugam.

Današnje težke prilike ne dovoljujejo, da bi na svečan in dostojen način praznovali 10letnico obstoja in porasta naše Nabavljalne zadruga. Naše članstvo tarejo danes težke gospodarske prilike, zmanjšanje prejemkov in borba za obstoj mu povzroča prehudo skrb. Izvajajoč svoj program »Vsi za enega in eden za vse,« se bomo spomnili na letošnjem občnem zboru svojih bednih tovarišev, ki so bili v zadnjih dneh reducirani in jim poskušali olajšati gorje. — S tem bomo najlepše dokumentirali, da smo zaključili prvo desetletje kot zavedni zadrugarji.

Ko prehajamo na podrobnejše poročilo o delu v letu 1931., moramo ugotoviti, da je vladala v tej dobi velika negotovost v narodnem gospodarstvu, vsled česar smo bili postavljeni pred težak problem varnega poslovanja.

Prvo polletje leta 1931. je kazalo sicer znatno izboljšanje razmer nastavljenecv. Prejemki so se takrat precej zvišali, vsaj prilično odgovarjajoče dejanski potrebi. — Naša zadruga je v tem času krepko delovala in kazale so se velike možnosti za bodočnost. Na lanskem občnem zboru smo še polni optimizma že upravičeno pričeli kalkulirati, da si zgradimo v dogledni

dobi svoje lastne domove itd. Na denarnem trgu je bila takrat še obilica denarja, obrestna mera se je postopoma zniževala. Upravni odbor je uporabil od občnega zbora mu dano pooblastilo in nabavil primerna stavbišča za bodoči združni dom v Mariboru na ugodnem prometnem kraju ob železnici in v lepi legi mesta. To stavbišče meri 3486 m² in znaša njegova cena z davki vred 491.720 Din. V Ljubljani se primerni prostor, ki bi ležal ob železniški progi in bi imel istotako odgovarjajočo lego v mestu, ni več našel. Komaj je bil ta nakup v Mariboru izvršen, že je sledil v kratki dobi znani preobrat na denarnem trgu, zavladala je negotovost in pomanjkanje zaupanja. Nekateri so spravljali denar doma, drugi so kupovali nepremičnine itd. Izvedba od občnega zbora začrtanega programa se je morala odložiti na čas, ko bode zadruga razpolagala z večjimi svojimi sredstvi, kajti trenutno ni še izgleda na cenena posojila. Ni pa daleč čas, ko bomo tudi to delo izvršili!

V drugem polletju je moral upravni odbor zadostiti zahtevi članstva in držati cene na višini, ki jo je članstvo zmoglo. — Odpovedati se je morala zadruga večjemu prebitku, cene so se morale stalno regulirati in držati v mejah pod ono računsko črto, ki daje možnost visokih povračil. Upravni odbor je prevzel nase nevhvaležno odgovornost, da je za ceno nižjih povračil držala zadruga prodajne cene svojemu blagu čim nižje, da je zmogel tudi slabše plačan uslužbenec zadostiti čim najbolj svoji potrebi. — Članstvo si mora biti na jasnem, da je zahteva po visokih povračilih združena z visoko letno dotacijo rezervnega fonda. Držali smo se srednje poti.

Članstvo.

1. januarja 1931. je štela zadruga 6.832 članov. Tekom leta jih je pristopilo v Ljubljani 408, v Mariboru 372. Izstopilo jih je v Ljubljani 121, v Mariboru 61 (radi smrti, preselitve itd.), tako da je imela zadruga koncem slovnega leta 1921. 7430 članov, in sicer: v Ljubljani 4605 in v Mariboru 2825. Iz tega sledi, da se je članstvo naše zadruge v minulem poslovnem letu povečalo za 598 članov, kar znači, da število železničarjev — zadrugarjev — od leta do leta narašča. Sicer se nahaja izven naših vrst še precejšnje število železničarjev, vendar smo trdno uverjeni, da bomo tudi slednje pridobili za združno idejo.

Stiki s članstvom.

Tudi v minulem poslovnem letu so se vršili v mesecih juliju, avgustu in oktobru v smislu sklepa lanskega občnega zbora sestanki članov Nabavljalne zadruge, na katerih je upravni odbor poročal o svojem delovanju, članstvo pa je iznašalo svoje pritožbe, oziroma predloge, ki so se potem obravnavali na sejah upravnega odbora in rešili v obojestransko zadovoljnost. Žal, da je bila udeležba s strani članstva na teh sestankih minimalna.

Ugotovljeno je bilo, da člani nimajo pritožb, vsled česar ne prihajajo na sestanke. Opozoriti pa moramo, da so taki sestanki važni tako za vod-

stvo kakor tudi za članstvo, ker se izmenjavajo ob teh prilikah misli, ki mnogo koristijo napredku zadruga.

Vzgojno, izobraževalno in informativno nalogo je moralo prevzeti v glavnem naše glasilo »Zadrugar«, ki se je v letu 1931. popolnoma preuredil. Lanski občni zbor je pritrdil, da ostane naše glasilo v obliki, katero je imel v prvih številkah, vsled česar smo morali stremeti za čim boljšo izpopolnitvijo. Iz končnega obračuna se vidi pri postavki 7., da znašajo sicer tozadevni izdatki znatno vsoto 170.099-95 Din. Dejstvo pa je, da vlada med članstvom za naš list, ki izhaja v 8000 izvodih mesečno, tako zanimanje, da imamo pri vsaki izdaji v slučaju nesprejema ali zakasnitve, že v nekaj dneh nebroj reklamacij, kar dokazuje, da vrši zadruga tudi v izobraževalni smeri svojo dolžnost.

Izdatki za tisk, za kulturne ustanove, za socijalno stran železničarjev itd., to so naši davki, ki smo jih vedno radevolje plačevali. Ako nam je dala na eni strani država in železnica neke ugodnosti, tedaj plačujemo mi na drugi strani ta davek v denarju, še več pa prispevamo z našim delom in poukom za splošno gospodarsko in moralno ter politično povzdigo malega človeka — železničarja. To moramo posebej omeniti, ker nam predbacivajo trgovci v svojem glasilu in ob drugih prilikah one ugodnosti in očitajo, da morajo sami dajati za splošne kulturne namene, zadruga pa da ne izpolnjuje te naloge.

Ne samo jemati, tudi dajati znamo ob pravem času in na pravem mestu. Te svoje naloge se zavedamo ravnotako kakor naša velika gospodarska zajednica — država, ki povsod pobira in lovi davke, da podpira in širi kulturo, vzdržuje šole itd.

Kot prilogo h koledarju je izdal upravni odbor v mesecu decembru posebno brošuro »Slike iz združnih ustanov železničarjev v ljubljanski železniški direkciji«, iz katere so si člani lahko ustvarili jasno sliko o delovanju in napredovanju teh ustanov v zadnjih desetih letih. Ta brošura je izzvala med našim članstvom pa tudi med ostalim našim zadrugarskim svetom občo pozornost in priznanje. Dasi je tudi ta izdatek znatno večji kot v preteklem letu, vendar smatramo, da je bil nujno potreben, ker se le na ta način članstvo lahko točno informira o delu in koristi zadruga, kar nadomesti vse one izdatke, katere vrže trgovec v anonce in reklamo.

Delo zadruga na socijalnem polju.

Zadruga je vzdrževala v minulem letu svojo železničarsko menzo v Ljubljani (Ljubljanski dvor). Ta ustanova se je vobče izdrževala iz lastnih sredstev. Koncem leta je bilo zaznamovati trenutno precejšnje nazadovanje v posetu, čemur je pripisati tudi manjša pasivna postavna v vsoti Din 4152-08. Upravni odbor je podvzel korake, da je živahno zainteresiral abonente in jih pritegnil k sodelovanju tako, da se bode ta primanjkljaj v tekočem letu gotovo pokrtil.

Železničarska menza kot socialna ustanova naše zadruga je za naše člane, ki posečajo Ljubljano, velike važnosti, ker dobijo tu za najmanjši denar, t. j. za 4 ali 6 Din, obilno, zdravo in tečno hrano.

Istotako sta se s pomočjo naše zadruga ustanovili menzi na Rakeku in v Kotoribi.

V oktobru leta 1931. se je otvoril v sporazumu z železniško upravo ter po predhodni odobritvi banske uprave in ministrstva prosvete pri naši železničarski menzi I. kuhinjski in gospodinjski tečaj za naša železničarska dekleta.

Ni nam treba tu posebej omenjati, kako velik korak je napravila naša zadruga s tem, da je posvetila svojo pažnjo tudi prepotrebni vzgoji naših železničarskih deklet za dobre in strokovno izobražene gospodinje.

Gospodinjsko šolo vodi najboljše strokovno učiteljsko osebje, kateremu načeljuje upraviteljica meščanske gospodinjske šole »Mladika« v Ljubljani, gdč. Jerica Zemljanova. V šoli uživajo gojenke praktičen in teoretičen pouk v najvažnejših predmetih, kakor o živiložnanstvu, nauku iz gospodinjstva, zdravstvu, serviranju, kuhanju, perutninarstvu, zelenjadarstvu, krojnemu risanju in šivanju. Ukovina znaša mesečno le 150 Din. Gojenke revnih železničarjev oprošča upravni odbor deloma ali popolnoma plačevanja ukovine.

Članom, ki so zašli vsled bolezni ali drugih nezgod v bedo in pomanjkanje, je upravni odbor odobril podpore v denarju ali blagu in jim s tem priskočil na pomoč. Pri podelovanju podpor je upravni odbor postopal vedno po sklepkih občnih zborov s tem, da se je vselej o istinitosti navedb prosilcev informiral pri pristojnih delegatih.

Podpore so bile izdane tudi raznim železničarskim organizacijam za obdarovanje revnih železničarskih otrok za Miklavža in Božič.

Skupno je bilo izplačanih v letu 1931. Din 197.052.70 za podpore.

Trgovsko poslovanje.

V glavnem se ni spremenilo naše poslovanje od lanskega leta. Iskali smo novih virov, da dobimo cenejše in boljše blago in gledali smo na to, da pridemo do direktnih nakupov pri producentu in še vsako leto imamo nove uspehe na tem polju.

Vprašanje organizacije skupnih nabavk z drugimi zadrugami še ni prišlo z mrtve točke. Pač pa so se sestale večkrat naša zadruga z ostalimi železničarskimi, da se posvetujejo o raznih nabavnih virih, posebno glede skupne dobave in nabave moke.

Zaznamovati pa moramo gotovo važen napredek:

Poskusili smo v Ljubljani z m e s a r i j o, pri kateri nismo iskali dobička, ampak smo stremeli edinole za nizko prodajno ceno. Dosegli smo popoln uspeh. Pod pritiskom naših cen so padle običajne cene mesu v Ljubljani in okolici. Promet v mesnici je povoljen in polagoma napreduje. Pro-

dajajo sicer nekateri mesarji cenejše meso, toda povsem druge kvalitete. V klavnici nam priznajo, da koljemo samo prvovrstno živino. Pri sedanjih razmerah smo aktivni in regulator za tržne cene v Ljubljani. Zadruga je uvedla tudi prodajo mleka, ki ga dobiva iz kmetske združne mlekarne v Moravčah. Tudi tukaj zaznamujemo padec cen vsled našega pritiska. Ugotoviti moramo, da se je razvila ob uvedbi tega predmeta s strani mlekaric huda protiagitacija, kateri nismo bili popolnoma kos, ker so bili naši člani preveč popustljivi. Zadovoljili so se s tem, da so jim znižale tudi mlekarice ceno za mleko in tako smo se morali boriti brez prave podpore zadrugarjev. Iz dobe najhujše protiagitacije izvira pasivna postavka Din 3.304.08. Tudi za to postavko je upravni odbor uverjen, da jo izravna v tekočem letu. Dejstvo je, da nudi naša zadruga zadrugarjem v Ljubljani zdravo in dobro mleko, postavljeno na dom po nizki ceni Din 2.50 in njihova dolžnost je, da to akcijo podprejo. Trenutno imamo odjem povprečno 660 litrov dnevno. Za siguren, stalen uspeh pa potrebujemo odjemalcev za 750 litrov. Ako se jih pojavi več, bi lahko cene še znižali.

Naša manufakturna prodaja se je v preteklem letu znatno zvišala. To vidimo iz prometa. Medtem, ko se je zaloga obrnila v prejšnjih letih za 150%, se je letos prodalo za 225% zaloge, to je uspeh, ki ga doseže malokateri detajlist v manufakturi. Članstvo smo tekom leta uverili, da držimo solidno blago po primernih cenah. Neizbežno pa je, da se pojavijo upravičene reklamacije, katere smo vedno pravično premotrili in uredili.

Lanski občni zbor nam je naložil, da znižamo zalogo. Bilančna številka sicer ne pokaže znižanja, ker so bili uvedeni tekom leta novi predmeti, kakor čevlji in klobuki, ki so predstavljali ob inventuri vrednost 325.700 Din. Po odbitku te vsote vidimo, da se je vrednost zaloge kljub zvišanim zahtevam članstva znižala. Ugotoviti pa moramo, da se je razprodalo zlasti ono blago, ki je zaostalo v prejšnjih letih vsled modnih sprememb, tako da imamo sedaj v prodajalnah zelo osvežene zaloge.

Tudi za prošlo leto je izkazana številčno močna aktivnost zadruga. Najvažnejše postavke v bilanci od točke 1—4, ki znašajo

Din 15,184.617-80

**Likvidnost
zadruga**

po skupni vrednosti celo prekašajo ono iz l. 1930. za preko 1 milijona dinarjev. Vsled obče denarne in gospodarske stagnacije, ki je nastopila v zadnjih mesecih minulega leta, je likvidnost tudi naše zadruga močno padla. Gotovine ni bilo mogoče dobiti, tudi ne proti visokim obrestim in zadruga si je morala preko prve faze nastopajoče krize pomagati z lastnimi sredstvi. Spričo dejstva, da so dobavitelji za dobavljeno robo po večini zahtevali takojšnje plačilo, je jasno, da to ni bila malenkost. Splošno

zmanjšanje prejemkov našega članstva in redukcije osobito pri delavstvu pa bodo še nadalje poslabšale že itak težki položaj. O tem bo morala zadruga v bodoče voditi računa.

Gotovinski promet

Blagajna je imela početkom leta gotovine Din 83.720·62
 tekem leta je prejela „ 36,250.309·76
 skupno Din 36,334.030·38

tekem leta je izdala „ 36,167.573·39
 koncem leta je imela gotovine Din 166.456·99

Kreditna sposobnost

Nominalna vrednost podpisanih deležev
 à Din 300.— znaša Din 2,229.000·—
 jamstvo v smislu pravil čl. 13. „ 4,458.000·—
 rezervni zaklad „ 4,048.714·62
 Skupna kreditna sposobnost znaša Din 10,735.714·62
 dočim znaša skupna zadolžitev pri Savezu,
 dobaviteljih in denarnih zavodih ca. Din 6,658.580·33

Fondi

Rezervni fond se je zvišal od Din 2,738.814·95
 s 30 % dotacijo iz dobička l. 1930. za „ 1,306.099·67
 ter z vpisninami „ 3.800·—
 na vsoto Din 4,048.714·62

Penzijski fond je bil v začetku leta popolnoma izčrpan, dotirali smo iz dobička l. 1930. na ta fond Din 130.609·97
 Za starostno zavarovanje uslužbenecv se je porabilo vse „ 130.609·97
 ostanek Din —.—

Pregled poslovanja nabav-

Leto	Stanje članov	Stanje vplaćanih deležev	Rezervni sklad	Denarni promet
1922	541	141.953·—		2,903 320·80
1923	1000	249.347·50	44.199·34	7,690.364·96
1924	1159	326.598·64	139.779·34	9,091,718·84
1925	1357	370.539·22	273 698·65	7,087.937·52
1926	1648	465.442·25	503 069·76	9,901.617·96
1927	1827	531.798·34	819.058·13	14,504.449·35
1928	4780	1,010.425·43	948.250·25	25,426.044·34
1929	6175	1,710.136·65	1,657.514·55	37,566.646·52
1930	6832	1,949.670·92	2,738.814·95	39,115.032·80
1931	7430	2,130.111·10	4,048.714·62	36,334.030·38

Tu moramo pripomniti, da smo izdali za starostno zavarovanje uslužbencev razen navedenega zneska še vsoto Din 48.659·03, ki so vsebovani v izdatku za bolniško zavarovanje.

Kreditni fond je štel začetkom leta . . .	Din	10.575·77
porabljeno za odpis neizterljivega dolga članov	„	2.294·82
k ostanku	Din	8.280·95
po sklepu upravn. odbora pripisan preostanek dobička iz l. 1930.	„	8.372·43
in šteje danes	Din	16.653·38
Posmrtninski fond se je zvišal od	Din	330.796·06
z dotacijo iz dobička l. 1930. za	„	140.000·—
na vsoto	Din	470.796·06
izplačano v 115 smrtnih primerih	„	114.500·—
in ostane ob zaključku še	Din	356.296·06
Dobrodelni fond se je zvišal od	Din	59.979·40
z dotacijo iz dobička l. 1930. za	„	137.073·30
na vsoto	Din	197.052·70
izrabljeno v dobrodelne svrhe	„	197.052·70
ostanek koncem leta	Din	—

Med rezervo za davščine je vsebovan znesek Din 289.309·69 za davek na poslovni promet od l. 1922. do l. 1926., od katerega smo končno plačali že v letu

ljalne zadruga železničarjev.

Prodano blago	Celokupni promet	Celokupna vsota bilance	Čisti prebitek	Povračilo od nakupe
v dinarjih				
2,771.647·88	12,012.556·37	880.311·03	111.223·78	2%
6,647.400·14	28,520.082·27	1,288.868·20	315.598·03	2%
9,283.275·64	56,366.391·58	2,181.028·74	442.664·36	3%
10,802.848·24	63,543.517·49	3,163.967·51	759.153·69	5%
12,038.861·64	75,187.654·02	3,729.691·05	1,048.595·35	5%
13,537.429·14	86.981.101·65	4,627.816·71	379.607·05	5%
24,680.000·—	159,380.597·65	10,762.240·12	2,325.909·27	5%
44,133.513·79	307,252.348·39	13,171.838·18	3,589.929·30	5%
46,775.826·61	337,845.549·68	16,278.145·57	4,353.664·48	6%
49,050.117·28	353,617.277·36	18,283.979·24	4,454.536·34	5%

1932. Din 264.217·76, ter rezerva za davak na mesarsko obrt Din 7500.—. Izpadla pa je rezerva za plačevanje mestne trošarine, katera je bila porabljena v zmanjšanje tega izdatka.

Kot zadnja pasivna postavka v bilanci je »dubioza« v znesku Din 90.726·11, ki predstavlja negotove terjatve nekaterih članov, katerih dolg je zapopaden v skupni vsoti dolga članov v aktivih.

Skupni blagovni promet v letu 1931.

Blagovni promet	Živila	Oblačilni predmeti	Skupaj
	Zaloga začetkom l	3,228.667 10	3,969.499·98
Nakup tekom leta	34,221.272 24	6,528.148·93	40,749.421·17
Skupna zaloga . . .	37,449.939·34	10,497.648·91	47,947 588·25
Prodano tekom leta	40,905.099 35	8,145.017·93	49,050.117·28
Razlika	3,455.160·01	2,352 630 98	1,102.529·03
Vrednost ob inven.	3,464.899·11	3,981.170·43	7,446 069·54
Kosmati prebitek .	6,920.059·12	1,628.539·45	8,548.598 57
ali .	16·92 %	19·99 %	17·428 %

od lastne prodaje tekom poslovnega leta 1931.

Prodaja blaga v posameznih prodajalnah.

Promet prodajal	Prodajalna	Živila	Oblačilni predmeti	Skupaj
	Šiška		13,882.927·71	
Ljubljana		12,864.821·40		12,864.821·40
Maribor, kor. kol.		10,712 873·19		10,712.873 19
Maribor, gl. kol.		3,444.477·05		3.444.477 05
Manuf., Ljubljana			5,054.238·83	5.054.238·83
„ Šiška			872.300·10	872.300·10
„ Maribor			2,218.479.—	2,218.479 —
Skupaj		40,905.099·35	8,145.017·93	49,050 117·28

Razen tega so kupili člani po izdanih nakaznicah pri raznih trrdkah za vsoto Din 351.716·21.

Menza

»Menza« N. Z. U. D. Ž. v Ljubljani je napravila letnega obrata za znesku Din 474.741·45.

Mesnica

V mesnicah v Ljubljani in Šiški je bilo prodanega mesa v dveh in pol mesecih za Din 405.258·14.

Prodaja mleka je dosegla v 1½ mesecu Din 62.401·60.

Prva postavka v računu izgube in dobička »plače« izkazuje izdatek Din 2.553.241·80, to je 5·205%.

Upravni stroški od točke 1 do 5 vsebujejo vse osebne in materialne izdatke, vzdrževanje, adaptacije, najemnino, zavarovalnino, davščine in takse ter znašajo skupno 3.621.226·25 Din ali 7·383%.

Celotna režija znaša Din 4.463.146·11 in predstavlja 9·1% vsega obrata.

Porast osebnih izdatkov je utemeljen deloma v pravilniku za osebje Nabavljalne zadruge, po katerem je osebje avtomatično napredovalo po gotovih letih službe, deloma v novem sprejemu 17 uslužbencev tekom minulega leta, ki so bili potrebni pri razširjenem poslovanju.

Upravni odbor je spričo slabših gospodarskih razmer našega članstva podvzel v tekočem letu mere, da prilagodi prejemke osebja današnjim prilikam, vsled česar je razveljavil določbe pravilnika o napredovanju in odpovedal uslužbencem 13. plačo.

Poslovni prihranek znaša	Din 4,454.536·34 ali	9·08%
Prištevsji stroške	„ 4,463.146·11 „	9·1%
skupno	Din 8,917.682·45 ali	18·18%

Mlekarna
Račun
izgube
in dobička

Poslovni
prihranek

Kosmatega prebitka odpade na:

živila	Din 6,920.059·12 ali	14·108%
oblačilne predmete	„ 1,628.539·45 „	3·320%
blagajniški skonto	„ 337.924·65 „	0·688%
obresti	„ 30.390·47 „	0·062%
mesnico	„ 768·76 „	0·002%
skupno	Din 8,917.682·45 ali	18·180%

od celokupnega prometa.

Aktiva

Balanca na dan

Tek. števil.		Din	p	Din	p
1.	Gotovina			166.456	99
2.	Vloge: a) v čekovnem zavodu	4.660	19		
	b) v denarnih zavodih	303.226	41	307.886	60
3.	Terjatve: a) pri članih . .			7,110.292	56
	b) pri dobaviteljih			153.912	11
4.	Zaloga: a) živila	3,464.899	11		
	b) oblačilni predmeti	3,981.170	43	7,446.069	54
5.	Nepremičnine:				
	Hiša v Šiški, 8 parcel v Dev. M. v Polju, parcela v Mariboru, dve mostni tehtnici v Šiški in Mariboru in baraka za premog v Mariboru			1,533.525	10
6.	Inventar			1,433.472	80
7.	Udeležbe: 66 deležev pri Savezu v Beogradu	33.000	—		
	6 deležev pri Stavbeni zadrugi „Bajtar“	1.800	—		
	10 deležev pri Kreditni zadrugi usl. drž. žel. v Ljubljani . .	1.000	—	35.800	—
8.	Kavcije pri poštni upravi za telefon			1.080	67
9.	Naročniki za inserate v zadr. koledarju za l. 1932.			16.500	—
10.	Razni dolžniki			78.982	87
				18,283.979	24

Tek. št.		Din	p	Din	p
1.	Članski deleži			2,130.111	10
2.	Fondi: a) rezervni	4,048.714	62		
	b) posmrtninski	356.296	06		
	c) kreditni	16.653	38	4,421.664	06
3.	Upniki: Savez N. Z. D. Sl. v Beogradu	5,784 485	—		
	Drugi dobavitelji	784.850	33	6,569.335	33
	Denarni zavodi			89.245	—
4.	Rezerve za razne davščine			328.306	10
5.	Nedvignjeno povračilo članov			7.758	25
6.	Dajatve za bolniško zavarovanje za mesec nov. in dec. 1931.			19.966	70
7.	Prehodni računi			172.330	25
8.	Dubioza			90.726	11
	Poslovni prihranek			4,454.536	34
				18,283.979	24

Tek. št.		Din	p	Din	p
1.	Plače	2,553 241	80		
	Bolniško zavarovanje	167.477	13		
	Potnine	60.300	25		
	Odškodnine raznim	44.499	01		
	Nagrade raznim	40.234	90	2,865.753	09
2.	Kurjava	23.540	86		
	Razsvetljava	32.010	22		
	Poštnina, telefon, brzojav	38.972	06		
	Tiskovine, knjige, pisarniške potrebščine	112 796	21		
	Vzdrževanje perila	28.750	95		
	Čiščenje	21.509	80	257.580	10
3	Vzdrževanje lokalov	19.426	23		
	" " inventarja	35.201	14		
	Adaptacije	62.512	65		
	Najemnina	152 057	56		
	Zavarovalnina	52.615	—	321.812	58
4.	Vzdrževanje vozil			80 524	56
5.	Davki, takse in provizije denarnim zavodom			95.555	92
				16.901	50
6.	Podpore in prispevki				
7.	Objave in razglasi	2.901			
	Listi in revije	8.171	70		
	Glasilo „Zadrugar“	170 099	95		
	Zadružni koledar za leto 1932.	59.585	—	240.757	65
8.	Odpisi od vrednosti nepremičnin	41.554	—		
	" " " inventarja	184.428	63	225.982	63
9.	Izdatki za občni zbor v l. 1931.			41.688	—
10.	Obresti v breme			218.407	81
11.	Dubioza			90.726	11
12.	Izguba iz poslovanja „Menze“			4.152	08
13.	" " " mlekarne			3.304	08
	Poslovni prihranek			4,454.536	34
				8,917 682	45

Kretanje združnikov in deležev:

Pričetkom leta je bilo	6832 članov s	6832 deleži
Tekom leta je pristopilo	780 " "	780 "
" " " izstopilo	182 " "	182 "
Stanje dne 31. XII. 1931.	7430 " "	7430 "

V Ljubljani, dne

S knjigami in prilogami primerjali in našli v soglasju.

Nadzorni odbor:

Klebel Emil s. r.
tajnikFeldin Hinko s. r.
podpredsednikFurlan Leopold s. r.
predsednik

Člani odbora: Koprivec Ivan s. r. Božič Alojzij s. r. Juh Leopold s. r.

Tek. št.		Din	p	Din	p
1.	Kosmati prebitek iz prodaje živil	6,920.059	12		
	" " " " manu- fakture	1,628.539	45	8,548.598	57
2.	Prebitek iz poslovanja mesnice			768	76
3.	Blagajniški skonto			337.924	65
4.	Obresti v dobro			30.390	47
				8,917.682	45

31. decembra 1931.

Denarni promet je znašal Din 36,334.030·38
 Blaga se je nakupilo za " 40,749.421·17
 " " " prodalo za " 49,050.117·28
 Kreditni promet s člani je znašal " 37,100.928·89
 Skupni promet vseh računov . . . " 353,617.277·36

Za knjigovodstvo: Železnik Franc s. r.

Upravni odbor:

Kobal Albert s. r. Novak Ivan s. r. Punčuh Mirko s. r.
 tajnik podpredsednik predsednik

Člani odbora: Železnik Franc s. r. Škerjanc Ivan s. r. Tumpej Rudolf s. r.
 Zupan Ciril s. r. Čerček Srečko s. r. Mohorko Josip s. r.

Naše cene.

Pri tem poglavju smo doživeli v zadnjem letu bistvene spremembe. Pred leti smo imeli še povsod prost prevoz, zadnja leta le polovico prevoza. Imeli smo prejšnja leta davčne ugodnosti, kar se je poznalo posebno pri davku na poslovni promet. V dveh etapah smo tudi to ugodnost izgubili. Davke na poslovni promet je znašal prej pri vsakem trgovcu 1%, in ker je ponavadi pasiralo blago dva do tri trgovce, je znašala ta ugodnost ali konkurenčna sposobnost 2 do 2·5% za zadrugo.

Danes se plačuje in pobira ta davek v povprečni izmeri 2·2%, kar pomeni za naše člane in naš promet ca. en milijon več izdatkov ali manj dobička, oziroma manjše konkurenčne sposobnosti.

Še ena neugodnost nas je zadela. Naročavali smo moko povečini iz našega mlina, ki je dajal državi, kar ji gre. Kupovali smo v Savezovem mlinu žito po ceni, kot jo predpisuje zakon. V prosti trgovini pa se je dobivala moka ceneje za 20 do 40 par in bi znašala ta razlika v 6 mesecih 500.000 Din. Ne računamo tu, da so zaslužili mlini-trgovci, ki so znali in se upali obiti zakon, najmanj dvakrat toliko. Naše člane smo na te prilike že tekom leta opozorili.

Naposled pa je vplivala na razmerje cen v naši in privatni trgovini zelo tudi denarna kriza. Radi pomanjkanja gotovine so prodajali nekateri trgovci, posebno manufakturisti, blago tudi pod lastno ceno, samo da so se dokopali do gotovine. Kako je to vplivalo na nje, vidimo iz konkurzov in poravnav. ki se množijo in ki si jih lahko privatni trgovec privošči, reelna zadruga pa tega ne more in ne sme storiti.

Kot soliden in reelen element, smo prebredli tudi te težave. Spoznanje s strani naših članov pa tudi s strani onih, ki gledajo na zadruge še nekam postrani, bo gotovo prišlo.

Radi teh in podobnih težkoč je uspeh naše zadruge na poslovnem prihranku v drugem poletju precej manjši kot v prvem in smo mogli dati samo 5% povračil.

Interno poslovanje zadruge.

Upravni odbor je imel v letu 1931. 44 rednih sej, od teh 7 skupnih z nadzornim odborom in 1 izredno sejo.

Po lanskem občnem zboru se je upravni odbor konstituiral sledeče: predsednik Ponikvar Ciril, podpredsednik Čerček Srečko, tajnik Kobal Albert; odborniki: Škerjanc Ivan, Železnik Franjo, Punčuh Mirko, Mohorko Josip, Tumpej Rudolf in Novak Ivan.

Da je mogel upravni odbor obvladati svoje delo, se je oddelil v odseke, in sicer v administrativni, blagovni in redakcijski odsek. Razen tega je poveril poedinim članom gotove stalne agende, kakor je bilo to objavljeno v Zadugarju. Velike važnosti je bil zlasti blagovni odsek, ki je imel nalogo,

da stalno zasleduje gospodarski položaj in da prouči vse potrebne nabavke s poslovodji-strokovnjaki.

Na seji upravnega odbora dne 26. novembra 1931. je podal tovariš Poničvar Ciril radi boleznini ostavko na mesto predsednika, na seji dne 12. januarja t. l. pa na mesto upravnega odbornika. Za predsednika je bil v smislu člena 16. združnih pravil izvoljen tov. Punčuh Mirko, tov. Zupan Ciril pa je prevzel mesto upravnega odbornika kot prvoizvoljeni namestnik upravnega odbora. Na mesto podpredsednika pa je podal ostavko na seji dne 22. decembra p. l. tov. Črček Srečko, na njegovo mesto je bil pa izvoljen tov. Novak Ivan.

Sledeč sklepu občnega zbora l. 1930., ki je smatral opravljanje funkcije blagajnika in knjigovodje po členu upravnega odbora za nezdržljive, je bila v minulem letu poverjena glavna blagajna bivšemu poslovodji na glavni kolodvoru. Za mesto knjigovodje se je iskal primeren strokovnjak, ki pa ga do konca leta 1931. upravni odbor ni mogel dobiti. Pripomnimo pa, da se nam je v zadnjem času posrečilo dobiti za to delo sposobnega knjigovodjo, ki je službo že tudi nastopil.

Koncem leta smo imeli 120 uslužbencev, in sicer: 4 poslovodje, 1 blagajnika, 4 skladiščnike, 41 pomočnikov, 32 pisarniškega osebja, 2 potnika, 3 vajence, 4 šoferje, 24 delavcev in 5 snažilke. Bilo je torej 17 uslužbencev več kot v začetku leta, to pa vsled tega, ker se je odpravilo nadurno delo in se je s tem ustreglo želji članstva, da se zaposli raje več osebja, da bode postrežba hitrejša.

Upravni odbor zaključuje s tem svoje poročilo v zavesti, da je storil vse za napredek zadrage in v dobro članstva.

*

Upravni odbor predlaga, da se razdeli poslovni prebitok iz leta 1931. od Din 4,454.536·34 sledeče:

1.) Rezervni fond 30%	Din 1,336.360·90
2.) Za penzijski fond naših uslužbencev	„ 180.000·—
3.) Za dobrodelni fond:	
a) po členu 7., točka 6a, zakona o zadrugah za splošne kulturne in humanitarne namene	„ 50.000·—
b) po členu 7., točka 6b, zakona o zadrugah za razne gospodarske, prosvetne in humanitarne namene v korist članov	„ 130.000·—
4.) Nagrada uslužbencem zadrage	„ 45.000·—
5.) Posmrtninski fond v smislu sklepa občnega zbora	„ 50.000·—
6.) Fond za izravnavanje cen v manufakturi	„ 263.175·44
7.) Preostanek kot povračilo zadrugarjem	„ 2,400.000·—
razdeljenih 5% od zneskov, plačanih v l. 1931.	

*

V smislu člena 15., oziroma 27. pravil izpadejo letos iz upravnega, oziroma nadzornega odbora tovariši: Škerjanc Ivan, Mohorko Josip in Kopal Albert, Feldin Hinko in Božič Alojzij. Občni zbor ima tedaj nalogo, da izvoli za upravni in nadzorni odbor nove člane in potrebno število namestnikov.

* * *

Prepis vseh predlogov, ki so bili iznešeni, oziroma sprejeti v posameznih okoliših, se dostavi delegatom pravočasno po pošti. Istotako tudi osnutek za spremembo združnih pravil.

Upravni odbor.

Poročilo nadzornega odbora

ZadruGARJI!

Minulo poslovno leto je bilo težko v zgodovini naše zadruga. Huda gospodarska kriza, ki ni prizanesla nobeni gospodarski ustanovi v naši državi, ni šla neopaženo mimo nje. Delo obeh odborov je moralo biti vsled tega osredotočeno v smeri, da se naše zadružno podjetje z največjo previdnostjo in brez vsake škode vodi skozi brezštevilne ovire gospodarske krize v dobrobit našega združništva.

Reelno in solidno gospodarstvo je ena najsvetlejših točk našega vodstva. Upravni odbor je pokazal, da zna voditi krmilo zadruga tudi v težkih časih, kakor smo jih in jih še doživljamo.

Nadzorni odbor je smatral, da ne sme biti upravnemu odboru samo strog sodnik, temveč, zavedajoč se svoje velike odgovornosti, tudi svetovalec zlasti v primerih, kjer ugotovi nedostatke.

Nadzorni odbor si je že iz vsega početka razdelil delo celotnega nadzorstva tako, da je bilo poverjeno dvema odbornikoma špeciuelno nadzorstvo upravnih zadev, drugima dvema nadzorstvo knjigovodstva in finančnih zadev ter slednjima dvema nadzorstvo nad gospodarstvom.

Nadzorstvo upravnih zadev je obsegalo nadzor nad celim arhivom zadruga, nadzor nad sprejemom in izstopanjem članov, nadzor nad vso korespondenco, sejnimi zapisniki, davčnimi in taksnimi zadevami ter nadzor nad osebjem.

Nadzorstvo nad knjigovodstvom in finančnimi zadevami je obsegalo ves denarni promet, blagajne in blagajniške priloge, blagajniški dnevnik, knjigo deležev, knjigo upnikov in dolžnikov, knjigo hranilnih vlog, tekoče račune, letne izpiske iz glavnih knjig in računске zaključke, pregled faktur in zasledovanje tržnih cen.

Pod nadzorstvo gospodarstva je nadzorni odbor odredil nadzorstvo nad blagovnimi zalogami, nad nakupom in prodajo, nad kalkulacijo cen, nad skladišči in skladiščnimi knjigami, nad razvozom živil po mestu in po progi, dalje nadzorstvo nad premičnim in nepremičnim inventarjem, nad zavarovanjem inventarja, nad plačami in kvalifikacijo uslužbencev ter nadzorstvo nad stanjem in upravljanjem rezervnih zakladov.

Tekom minulega poslovnega leta je imel nadzorni odbor 12 sej, ki so bile vse sklepčne. Razen tega je imel nadzorni odbor še dva sestanka, na katerih so se razmotrivala manj važna vprašanja ter dajala navodila za nadaljnje delo.

Na seji dne 30. junija 1931. je podal tovariš Negro Ivan ostavko na mesto nadzornega odbornika. Na njegovo mesto je bil v smislu člana 27. združnih pravil pozvan tov. Juh Leopold, kot prvi izvoljeni namestnik nadzornega odbora.

Nadzorni odbor je izvršil tekom leta v Ljubljani in v Mariboru 12 glavnih revizij. Poleg glavnih revizij je bilo izvršenih še več vmesnih revizij in to vsak mesec po vseh prodajalnah. Po vsaki izvršeni reviziji je bilo poslano upravnemu odboru izčrpno revizijsko poročilo, ki se je obravnavalo na sejah upravnega odbora. Po svojih članih je nadzorni odbor sodeloval po vseh prodajalnah pri polletni in letni inventuri, katerih vsaka je trajala po tri dni. Popis blaga pri inventuri se je izvršil z vso natančnostjo.

Priznati moramo upravnemu odboru, da je stremel, da se vsi nedostatki v poslovanju zadruga odpravijo ter da se vse članstvo čim najbolj zadovolji. Stremljenje upravnega odbora, ki je gledal, da s kvalitetnim blagom in z nizkimi cenami čim največ pomaga našemu članstvu, je hvalevredno. Ustvarjenje mesnice in dobava mleka je zelo ugodno vplivala ne samo na članstvo, temveč tudi na regulacijo cen v mestu samem. S tem korakom je stopila Nabavljalna zadruga, ki ni iskala lastnega dobička, v energičen boj za pobijanje draginje. Žal, da vsled razmer časa ni mogla isto pokazati tudi pri drugih važnejših predmetih, kakor pri moki, sladkorju, manufakturi itd.

Deloma so bili napadi s strani članstva v teh zadevah na zadrugo neupravičeni. V kolikor se je članstvo obrnilo naravnost na nadzorni odbor, mu je ta točno in izčrpno odgovoril. Obenem je pa budno pazil, da se nedostatki, ki pri taki veliki ustanovi niso izključeni, ne ponavljajo.

Nadzorni odbor je tudi dognal, da bi k odpravi nedostatkov bodisi glede kvalitete blaga, njegove cene, kakor tudi glede združnega poslovanja lahko mnogo pripomoglo tudi članstvo samo, če bi v vsakem takem slučaju prijavilo vsako nerednost tudi upravnemu ali nadzornemu odboru, ne pa, kakor se je največkrat zgodilo, da so širili gotovi člani take vesti med nepoklicanimi faktorji, ki so te slučaje le zlorabljali v kvar ugledu naše zadruga.

Nadzorni odbor je ugotovil, da je bilo delo upravnega odbora korektno in točno izvedeno, kakor predpisujejo to določbe zakona oziroma združnih pravil ter po sklepih občnega zбора. Vsi eventualni opaženi nedostatki so bili takoj odstranjeni.

Združno premoženje, ki je last vseh združnikov, se je strogo varovalo. Zadržna bilanca se je podrobno pregledala. Pregledale so se vse knjige in pripomočki ter medsebojno primerjali. Nadzorni odbor je ugotovil, da je bila bilanca izvršena z vso točnostjo ter se je pripoznala kot pravilna.

Vsled tega predlaga nadzorni odbor, da izda skupščina v smislu čl. 33., točke 4., združnih pravil upravnemu odboru razrešnico.

Furlan Josip s. r., t. č. preds.

Feldin Hinko s. r., t. č. podpreds.

Klebel Emil s. r., t. č. tajnik.

odborniki: Juh Leopold s. r., Božič Alojzij s. r., Koprivec Ivan s. r.

Cenik Nabavljalne zadruge uslužbenecv državnih železnic za mesec marec—april 1932

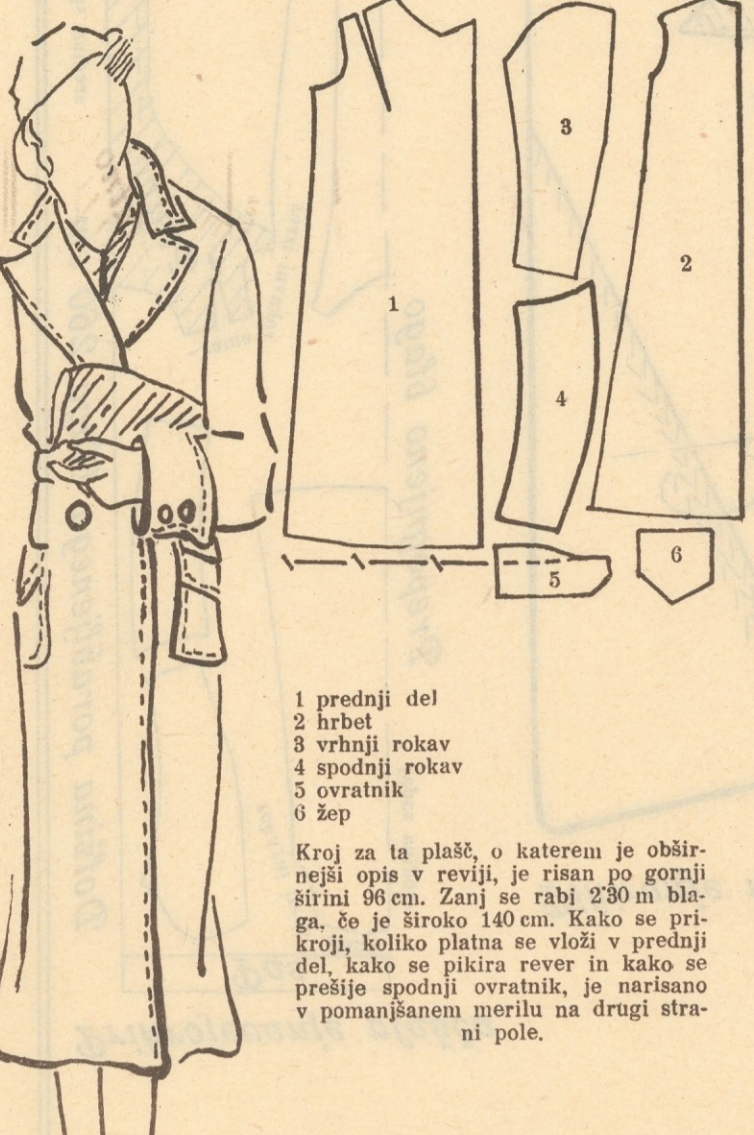
MLEVSKI IZDELKI			KAVA			Med, cvetlični			Ovomaltine, velika		
Moka 0 gg	kg	4'30	Kava, Perl	kg	68	Med, cvetlični	m. lonček	1'75	Ovomaltine, velika	doza	56
Moka 0 g O. m.	"	4'30	Kava, Portorico	"	68	Med, cvetlični	vel. "	7	Ovomaltine, srednja	"	32
Moka 2	"	4	Kava, surova, Ia	"	56	Med, cvetlični	m. stekl	12	Ovomaltine, mala	"	16
Moka 5	"	3'75	Kava, surova, IIa	"	44	Med, cvetlični	vel. "	20	Limonadni prašek	kom.	1
Moka ajdova	"	4'50	Kava, žgana	"	64	Sir, Chalet, Ia	kom.	3	Vanilijin prašek za pu-	"	2'50
Moka ržena	"	3'25	Kava, žgana, »Special«	"	76	Sir, Chalet, IIa	"	1'50	ding	"	2'50
Moka koruzna	"	1'50	Kava, Hag, mali	zav.	14	Sir, trapistovski	kg	20	Malinov prašek za puding	"	2'50
Moka krmilna	"	1'50	Kava, Hag, veliki	"	27	Sir, trapistovski, IIIa	"	—	Citronin prašek za puding	"	2'50
Zdrob pšenični	"	4'50	KAVNE PRIMESI			Sir, Ia	"	30	Mandljev prašek za pu-	"	2'50
Zdrob koruzni	"	2'25	Kava, dr. Pirčeva, sladna	kg	14	Sir	"	—	ding	"	2'50
Zdrob iz činkvantina	"	3'25	Kava, Kneipp	"	14	Sir, Parmezan	"	64	Čokoladni prašek za pu-	"	2'80
Otrobi pšenični drobnji	"	1'20	Kava, žitna	"	8	Maggi, velike	stekl.	28'50	ding	"	2'80
Otrobi pšenični debeli	"	1'40	Kava, žika	"	14	Maggi, srednje	"	17	Makronin prašek za pu-	"	4'20
Otrobi koruzni	"	1'20	Kava, Žika	"	14	Maggi, male	"	11	ding	"	4'20
TESTENINE			Kava, figova	"	22	Maggi, na drobno	dkg	1'50	Čokoladne jedi	"	4'20
Makaroni v kartonih	kg	12	Kava, Enriilo	"	20	Maggi, juha, gobova	zav.	4	Rdeči zdrob	"	3'50
Špageti v kartonih	"	12	Kava, Enriilo	škatla	16	Guljaž ekstrakt	"	4	Vanilijeva krema »Dibo-	"	3
Makaroni jajčni	"	9'50	Cikorija, Franck	kg	16	Maggi, juha, grahova	"	3'50	na«	"	3
Makaroni domači	"	8	Cikorija, kolinska	"	16	Juhan, velike	stekl.	12	Čokoladna krema »Dibo-	"	3'50
Polži jajčni	"	9'50	Kava, redilna	"	20	Juhan, male	"	6	na«	"	3'50
Polži domači	"	8	MAST			Juhan, na drobno	dkg	1	Božanska jed	"	5
Rezanci domači široki	"	8	Mast	kg	14	Kocke za juho, Graf	kom.	1	Zmes za šartelj	"	12
Špageti domači	"	8	Mast v dozah po 5 kg	doza	70	Kocke za juho, Maggi	"	1'25	SADJE		
Fidelini domači	"	8	Mast v dozah po 10 kg	"	—	Gorčica (zenf)	kozarec	9	Češplje, sveže	kg	—
Bleki domači	"	8	Ceres, bel, rumen	kg	23	Gorčica	kg	24	Češplje, suhe, domače	"	—
Zvezdice domače	"	8	Čajno maslo Ia	"	40	Keksi v zavitkih	zavitek	6	Češplje, suhe, bosanske	"	8
Rezanci, jajč., E. B., kart.	"	22	Čajno maslo IIa	"	30	Keksi v zav. à 1 kg	kg	24	Hruške, suhe	"	—
Fidelini, jajč., E. B., kart.	"	23	Kuhano maslo	"	30	Keksi	"	24	Hruške, sveže	"	—
Krpice, jajč., E. B., kart.	"	24	DELIKATESE			Kvas	"	38	Orehi, celji	"	4'50
Jajnine	"	18	Slanina, soljena	kg	14	Otroški piškoti	zavitek	15	Orehova jedra	"	15
ZRNJE			Slanina, tirolska	"	18	Oblati	"	15	Rožiči, celji	"	5
Riž Carolina Non plus ul-	kg	11	Slanina, krušna	"	15	Napolitanke, dolge	komad	1	Marelice	"	—
tra	"	8	Slanina, »hamburška«	"	18	Napolitanke, dolge	zavitek	15	Mandeljni Ia	"	52
Riž Ia	"	6	Slanina, prekajena, deb.	"	16	Polenovka, suha	kg	24	Mandeljni IIa	"	40
Riž IIa	"	6	Slanina, papricirana	"	16	Dezertne šnite	komad	2	Rozine Ia	"	24
Koruza debela	"	1'30	Salame, ogrske	"	60	Guljaž, goveji	doza	9	Rozine IIa	"	18
Koruza drobna	"	2	Salame, milanske	"	60	Jetrna pasteta	"	6	Grozdiči-Vamperli	"	14
Kaša	"	3'50	Salame, krakovske	"	22	Sardelna pasteta	"	7	Čebula	"	5
Ješprenj	"	4	Salame, graničarska	"	32	Čaj v dozah	vel. doza	26	Česen	"	8
Ješprenjček	"	8	Salame, letne	"	18	Čaj v dozah	mal. "	14	Limone	kom.	—'50
Fižol cipro	"	5	Salame, navadne	"	12	Čaj v zavitkih	zav.	3'25	Pomaranče	"	1
Fižol Ia	"	4	Kranjske klobase	kom.	4	Čaj v zavitkih	"	6'50	Pomaranče	"	1'25
Fižol IIa, beli	"	3	Klobase, suhe	"	4	Čaj v zavitkih	"	7'50	Pomaranče	"	1'50
Leča Ia	"	12	Rebreca, prekajena	kg	16	Čaj	kg	96	Fige, dalmatinske	kg	4
Leča IIa	"	6	Carsko meso, prekajeno	"	16	Kakao Ia	"	40	Jabolka	"	3—4
Grah zelen	"	13	Meso, prekajeno	"	16	Kakao IIa	"	24	Cvebe	"	14
Piča za kure	"	1'75	Šunke, praške	"	19	Paradižniki 1/5	doze	4	Mak, plavi	"	12
Piča za kure, Promiul	"	10	Šunke, domače	"	18	Paradižniki 1/2	"	10	Rožičeva moka	"	6
Piča za ptice	"	8	Šunke, zvite	"	16	Marmelada IIa	kg	20	Lešniki, tolčeni	"	32
SLADKOR			Kračje	"	10	Marmelada, jabolčna, do-	"	20	Lešniki, celji	"	—
Sladkor v kockah	kg	14'50	Svinjski parklji	"	8	ze à 1 kg	"	20	Repa, kisl.	"	2'50
Sladkor, sipa	"	13	Svinjske glave	"	10	Marmelada, marelična	"	30	Zelje, kislo	"	2'50
Sladkorčki (bonboni)	"	24	Sardine, 1/3 kg	škatla	13	Marmelada, marel., doze	"	30	Krompir,	dnevna cena	1'25
Sladkor v prahu	"	14'50	Sardine, velike, 1/4 kg	"	11	à 1 kg	"	30	Kostanj, domači	kg	—
Kandis	"	20	Sardine, srednje, 1/5 kg	"	9	Čokolada 1/4 kg	tabl.	9	Kumarce, kisle, vel.	stekl.	—
Margo, slad	"	44	Sardine, male, 1/10 kg	"	5	Čokolada à 1/10 kg	"	4'50	Kumarce, kisle, mala	"	11
Bonboni, Fourre	"	28	Sard. obročki s kaperni	vel. škat.	12	Čokolada à 1/20 kg	"	2'50	TEKOČINE		
SOL			Sard. obročki s kaperni	mal. "	5'50	Čokolada z lešniki 1/4 kg	"	2'50	Kis za vlaganje	l	—
Sol, morska	kg	2'75	Tunina	škatl.	14	Čokolada z lešniki, 1/2 kg	"	27	Kis, vinski, 6%	"	5
Sol, kreška	"	2'75	Med, ajdov	kg	14	Čokolada z lešniki 1/3 kg	"	18			
			Med, cvetlični	"	18	Čokolada z lešniki 1/5 kg	"	11			

Prodajalne Ljubljana in Maribor

Kis, 6%	l	3.50	Milo »Apolo«, toaletno . . . kom.	7.—	Odol, mal. stekl.	22.—	Morska trava kg	4.50
Olje, namizno "	12.—	Milo »Elida«, toaletno . . . mal. kom.	7.50	Odol, red. stekl.	35.—	Hranilniki komad	40.—	
Olje, bučno "	13.—	Milo »Elida«, toaletno . . . vel. "	18.—	Odol, vel. stekl.	65.—	Prazne pušice "	5.—	
Olje, olivno "	16.—	Milo »Speik«, toaletno . . . vel. "	10.—	Esenc za kolonsko vodo . . . stekl.	16.—	Prazne pušice "	10.—	
Brandy 0.35 l stekl.	32.—	Milo »Glycerin«, toaletno . . . "	9.—	Krema za kožo tuba	12.—	Peharji "	5.50 7.—	
Brandy ⁷ / ₁₀ l "	52.—	Milo »Viola«, toaletno . . . "	4.—	Vazelin Elida skatl.	6.—	Stručnice "	6.50, 8.50	
Rum IIa. à ½ l "	22.—	Milo »Marija«, toaletno . . . "	10.—	Puder Elida "	10.—	Solnice "	9.—	
Rum Ia. à ½ l "	36.—	Milo, kopalno "	12.—	Krtače za zobe, velike . . . ko.n.	12.—	Šivanke zavitek	1.50	
Rum Ia. à 1 l "	60.—	Milo, mandeljnovno "	6.—	Krtače za zobe, male . . . "	8.—	Olje za šivalne stroje . . . stekl.	5.—	
Žganje borovničar à ½ l . . . "	29.—	Milo za roke "	4.50	Krtače za obleko "	16.—	Sukanec, bel, črn št. 10		
Žganje hruševca à ½ l . . . "	25.—	Milo za britje II "	3.—	Krtače za ribati "	4.—	do 16 valjček	5.—	
Žganje tropinovec à ½ l . . . "	25.—	Milo za britje I "	8.—	Krtače za parkete "	27.—	Sukanec, bel, črn št. 20		
Žganje brinjevec à ½ l . . . "	25.—	Soda za pranje kg	2.—	Omela za parkete "	27.—	do 36 "	3.75	
Žganje slivovka à ½ l . . . "	25.—	Lug "	4.—	Omela, mala "	14.—	Sukanec, bel, črn št. 40		
Žganje, marelčno, à ½ l . . . "	25.—	Plavilo zavitek	2.50	Metle, velike "	10.—	do 60 "	3.—	
Vino, belo in črno dalm. . . . l	8.—	Boraks "	2.50	Metle, male "	6.50	Kruh, črn kg	4.—	
Vino, belo štajersko "	10.—	Boraks, carski škatla	4.50	Metle, otroške "	5.—	Kruh, bel "	4.—	
Francosko žganje vel. stekl.	25.—	Škrob, rižev "	5.—	Metlice za obleko "	6.—	Morske ribe, vsak četrtek . . . dnevna cena		
Francosko žganje sred. "	14.—	Škrob, rižev zav.	1.50	Metlice za posodo "	1.25	Pile, ploščnate kom.	9.50, 11, 13	
Francosko žganje mal. "	8.—	Pralni prašek:		Čistilo za parkete vel. tuba	24.—	Pile, trioglate "	4.50, 5.—	
Rum esenca stekl.	8.—	»Ženska hvala« zav.	2.50	Čistilo za parkete mal. "	13.—	Brusači "	13.—	
Malinovec à ½ l "	15.—	»Tri« soda "	3.50	Sidol za kovine tuba	5.50	Rahljači za vrt "	12.—, 15.—	
Rogaška voda à 1½ l "	6.50	»Henko« soda "	2.50	Svitol za kovine "	4.80			
Radenska voda 1½ l "	6.50	»Radion« "	6.—	Vim čisti vse zav	3.—	KUHINJSKA POSODA		
Grenka voda Fr. Jožefova . . . "	10.—	»Persil« "	6.—	Barva za piruhe "	0.75	Lonci »Ideal« od ½ do 10 litrov.		
Medica l	—	»Labod« za fino perilo . . . "	7.—	Ostara papir "	2.—	Kozice od ½ do 8 litrov.		
Chabeso stekl.	2.50	»Lux« "	6.—	Hoby čisti vse "	6.—	Mlečne ponve od 2 do 4 litrov.		
Malinovec kg	20.—	Vrvi za perilo, velike . . . komad	40. 60.—	Ominol "	2.50	Lonci, aluminium, od ½ do 6 litrov.		
Panonski biser ala šampanjec stekl.	32.—	Vrvi za perilo, srednje . . . "	30.—	Šmirkovo platno Ia pola	2.—	Kozice, aluminium, od ½ do 4 litrov.		
		Vrvi za perilo, male "	20.—, 25.—	Tepači, veliki kom.	18.—	Zajemalke, aluminium, od 7 do 11 cm.		
				Tepači, srednji "	13.—	Kozice, vlite, od ½ do 5 litrov.		
				Tepači, mali "	8.—	Delavski lonci, email, od ½ do 2½ litra.		
DIŠAVE		POTREBŠČINE ZA ČEVLJE		Sveče, velike paket	6.—	Lonci za perilo, pocinkani, od 10 do 40 litr.		
Poper, cel in zmlet zavitek	3.—	Globin, črn vel. skatl.	12.—	Sveče, velike kom.	1.—	Pokrivače, email, 10 do 34 cm.		
Cimet, cel in mlet "	3.—	Globin, črn sred. "	7.—	Sveče, male paket	6.—	Zajemalke, email, od 7 do 12 cm.		
Klinčki (žbice) "	3.—	Globin, črn mal. "	5.—	Sveče, male kom.	—60	Penovke, email, od 8 do 12 cm.		
Piment, cel in mlet "	2.50	Globin, rjav skatl.	5.—	Nagrobne lučke karton	12.—	Cedila za čaj aluminium.		
Lavorjevo zrnje (lorber) "	1.—	Globin, rumen "	5.—	Vžigalice paket	10.—	Cedila za zelenjavo, email, od 20 do 34 cm.		
Lavorjevo listje "	1.—	Globin, bel "	5.—	Vžigalice skatl.	1.—	Cedila za juho, pocink., od 14 do 16 cm.		
Janež "	2.50	Albion, bel stekl.	6.—	Zobotrebeci zvezek	—50	Škafi, email, 40 cm.		
Kumna "	2.50	Albion, siv "	6.—	Črnilo stekl.	3.—	Škafi, pocinkani, od 40 do 45 cm.		
Muškatovi orehi komad	0.50	Mast za čevlje skatla	4.—	Svinčniki, navadni kom.	1.25	Korci, email, 14 cm.		
Vanilija v šibkah "	1.—	Krtače za blato komad	4.—	Svinčniki, tintni "	3.—	Škropilnice za vrt od 8 do 15 litrov.		
Vaniljni sladkor zavit.	1.—	Krtače za mazati "	1.50	Peresniki "	3.—	Pralnice, 30 × 40, 30 × 50 cm.		
Pecilni prašek "	—75	Krtače za svetliti "	12.—	Slama za predsobe Ia "	12.—	Kavni mlinčki, veliki in mali.		
Žafran "	3.—	Vrvice za čevlje, črne, dolge par	1.50	Slama za predsobe IIa "	4.—	Pekve, email, od 32 do 40 cm.		
Paprika, huda "	3.—	Vrvice za čevlje, črne, kratke "	1.25	Muholovci "	1.—	Vedrice, email, 30 cm.		
Paprika, sladka "	3.—	Vrvice za čevlje, rjave, kratke "	1.25	Prah za čiščenje obleke "	10.—	Vedrice, pocinkane, od 30 do 32 cm.		
Muškatov cvet "	3.—	Vrvice za čevlje, rjave, dolge "	2.—	Šampon "	3.—	Umivalniki, email, od 40 do 45 cm.		
Ingver "	3.—	Vezalke, usnjene "	2.—	Drva, mehka kolobar	4.50	Nočne posode, email, od 20 do 24 cm.		
Korjander "	2.50	Olje za mazanje podplatov . . . stekl.	10.—	Pergament papir pola	1.—	Smetišnice, pocinkane.		
				Celafon papir za vkuhanje zavitek	6.—	Mlečne kangle, pocinkane, od ½ — 3 litre.		
POTREBŠČINE ZA PERILO				Pasovi, usnjeni komad	8.—	Kmečke sklede, email, od 24 do 30 cm.		
Milo Sunlight kos	2.—			Grafit "	—50	Drobilnice št. 1—3.		
Milo Benzit "	5.—	DRUGE POTREBŠČINE		Jajca (dnevna cena) komad	0.75	Mesoreznice št. 5, 8, 10.		
Milo Schicht, terpentin kg	14.—	Kalodont tuba	6.50	Platnene vrečice, male "	8.—	Ponve, železne, od 16 do 20 cm.		
Milo Schicht "	12.—	Chlorodont "	6.50	Platnene vrečice, srednje "	13.—	Škafi, pobarvani. Stiskalnice za sok.		
Milo Zlatorog "	11.—	Ustna voda stekl.	20.—	Platnene vrečice, velike "	15.—	Jedilni noži. Jedilne vilice.		
Milo Zlatorog, terpentin "	13.—	Kolonska voda mal. stekl.	12.—	Flit s škropiljko "	51.—	Jedilne žlice. Kavne žličke.		
Milo Merima à la Mar-seille "	14.—	Kolonska voda vel. stekl.	24.—	Flit mala doza	16.—	Kavne skodelice.		
Milo Tribor "	9.—			Flit vel. doza	29.—	Pomivalne sklede, email, od 42 do 48 cm.		
Milo Jelica "	11.—					Pomivalne sklede, pocin., od 42 do 48 cm.		
						Thermid steklenice po ½, ¾ in 1 liter.		

Velikonočna krojna priloga revije „Zadrugar“

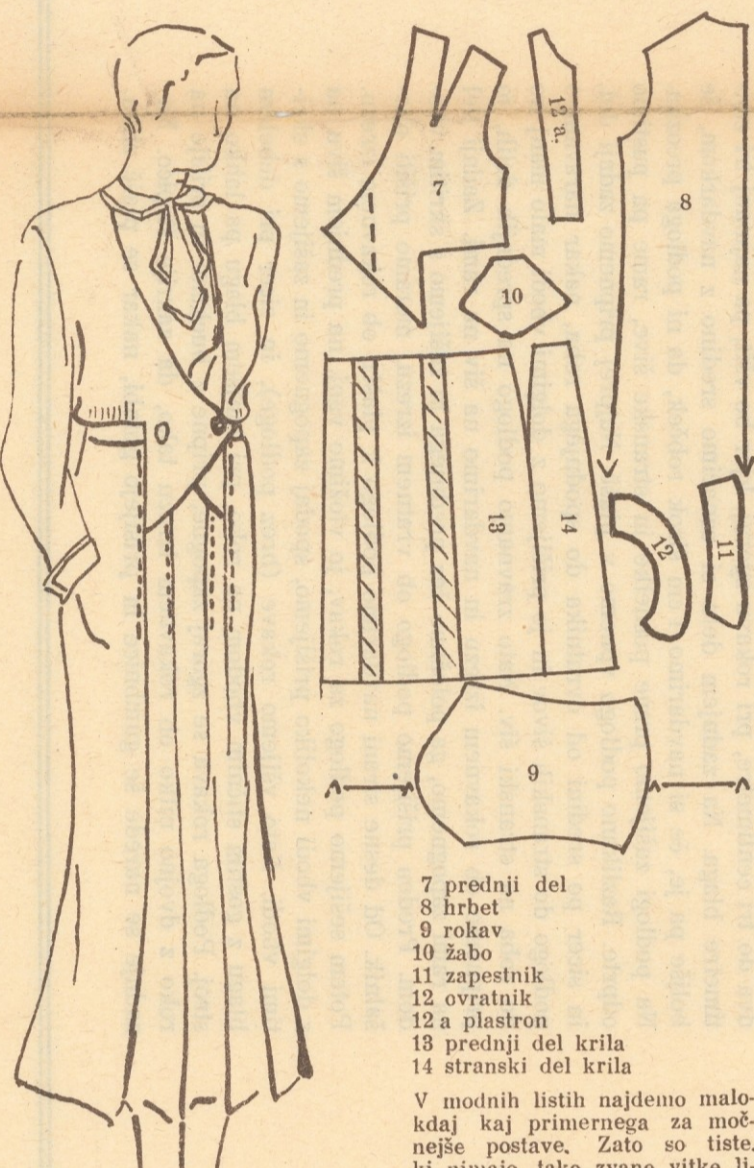
Štev. 1. Pomladanski plašč.

1 prednji del
2 hrbet
3 vrhni rokav
4 spodnji rokav
5 ovrtnik
6 žep

Kroj za ta plašč, o katerem je obširnejše opis v reviji, je risan po gornji širini 96 cm. Zanj se rabi 230 m blaga, če je široko 140 cm. Kako se pri kroju, koliko platna se vloži v prednji del, kako se pokriva rever in kako se prednje spodnji ovrtnik, je narisano v pomlajšanem merilu na drugi strani pole.

Štev. 2. Praznična obleka.

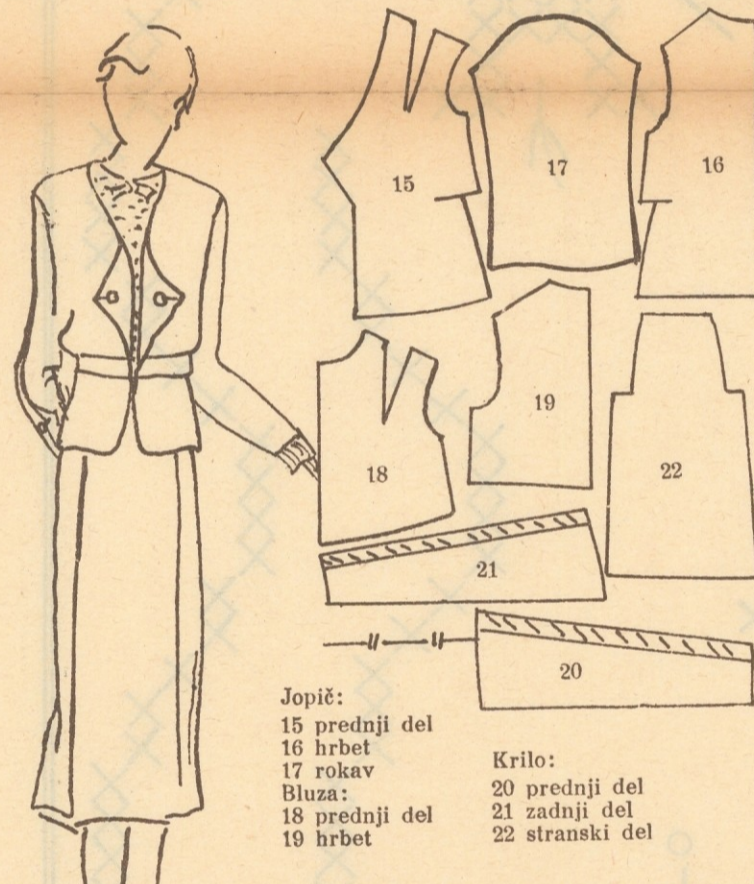

7 prednji del
8 hrbet
9 rokav
10 lobo
11 zapustnik
12 ovrtnik
13 prednji del krila
14 stranski del krila

V modnih listih najdemo malo-odaj kaj primerne za močnejše postavice. Zato so liste, ki nimajo tako ravne vitke linije, pri tabiranju bolj same sebi prepustne in zato mora vsaka ženska imeti njih kolikor toliko sama vedeti, kaj ji pristaja in kaj ne. Ta kraj je namenjen v prvi vrsti za močnejše postavice. Prekriti prednji del, gube na krilih, pas malo pod pravi pasom, ki ne sledi žilvam, veliki podolgovati vratni izrezek in svetli ovrtnik, vse to dela postavico vitkejšo. Hrbet je krojen v celini in je samo nekoliko zadržan s pasom. Prednji del žilvika, ki ima obliko tolovača, je nekoliko nadran in pritisnjen na prednji del krila. Ta šiv pokriva pas. Na prednjem delu krila je na vsaki strani po en posameznik, ki je zašit do vitke bokov, gube pa so prilepe prebrižno do ene tretjine dolžine krila. Če je blago dovolj široko, se kroji prednji in stranski del krila v celini. Preprost rokav ima na spodnjem delu pometek, zato da se prilaga od kolena do zapustja.

Ovrtnik, plastron, lobo in zapustniki so iz svetlega krepkovega, obloženi z ožim bijelim. Blaga je polovna proga, setla in obrnjena, tako da ima obliko vrvice. Naredi se takole: najprej urešimo 1 1/2 cm široko povečno progo, ki jo potemo po sredini praprogasto, nato pa razsuno vrhnilno pod centimetra široko, nastanejo pa obrneno in alikano. Ker je krepkovec tenak, morajo biti zapustniki, ovrtnik in lobo dvojni, če so pa iz močnejšega blaga, so pa lahko tudi enojni. Ovrtnik se navdri po zunanem robu na močnejši papir, v razdalji pol centimetra pa tudi pripravljen blji (vrvice), nakar se oboje sešije z škarjami, kakor je videti na krojni poli. Za tako obleko se rabi šive z škarjami, kakor je videti na krojni poli. Za tako obleko se rabi šive z škarjami, kakor je videti na krojni poli. Za tako obleko se rabi šive z škarjami, kakor je videti na krojni poli.

Štev. 3. Pomladanska obleka.

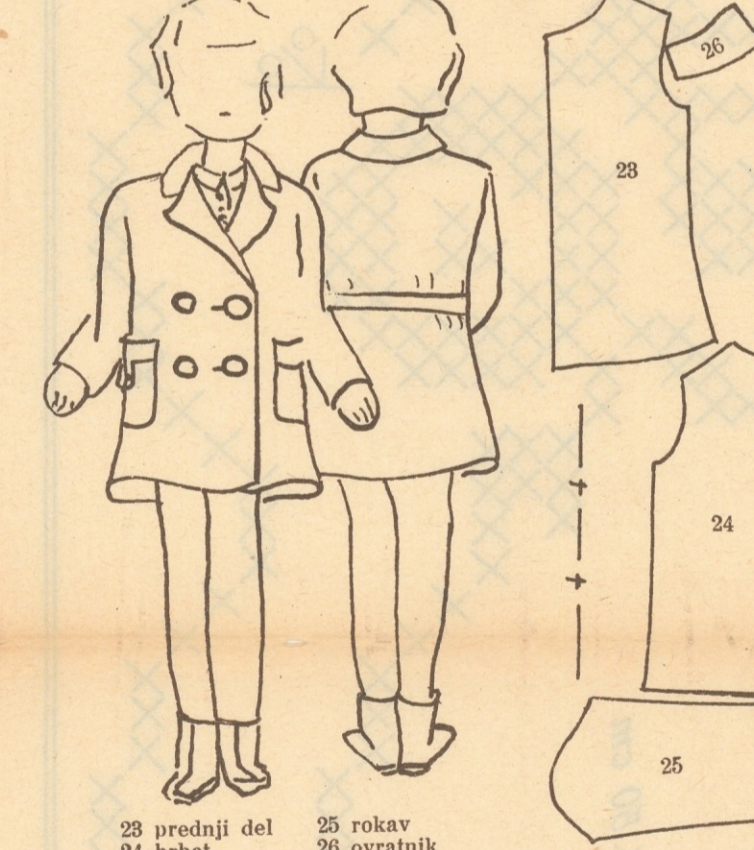

Jopič:
15 prednji del
16 hrbet
17 rokav
18 prednji del
19 hrbet

Krilo:
20 prednji del
21 zadnji del
22 stranski del

Za tako obleko ni potrebno ravno novo blago. Dovolj je, če se dokupi samo za blago, krilo in žilvok, ki ima vidno jopiča, se pa lahko prišijeta iz odloženega kostuma. Krilo ima na vsaki strani po eno globoko gubo, in sicer na prednjem in zadnjem delu. Do bokov so gube narisane, da se krilo lepše vleče. Žilvok je brez podloge, prednji in zadnji del sta v vitini pasu zarezana, vrhni del je pa nekoliko zadržan. Ta šiv pokriva pas, ki je lahko iz tenkega ali iz kakor koli drugega blaga, ali pa iz laka ali usnja. K taki obleki se tudi lepo poda gladka angleška blaga ali pa pleten ali kvadranski žilvok. Če imamo kvadranski ali pleten žilvok, je lepo, ako si naredimo tudi kvadranski ali pleteni zapustnike na jopiču. Za tako obleko rabimo 8 m blaga, če je široko 120 cm. Za blago brez rokavov pa 120 m.

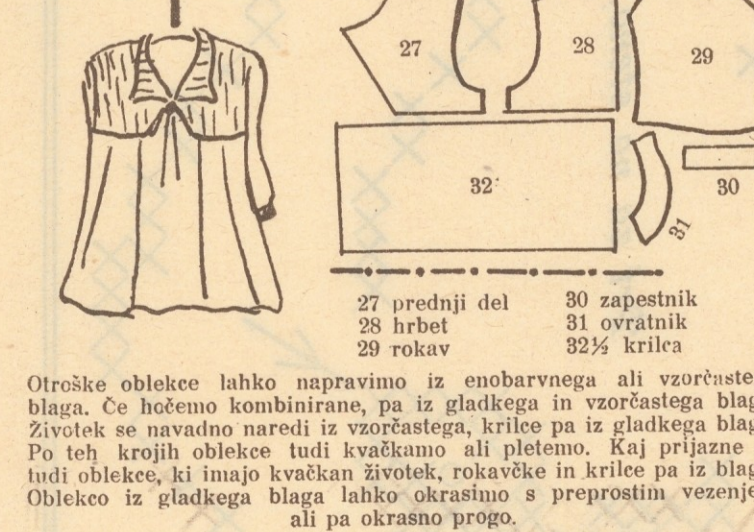
Štev. 4. Plašček za tri do pet let staro punčko.

23 prednji del
24 hrbet
25 rokav
26 ovrtnik

Tak plašček predstavlja iz odloženega plašča, jopiča ali sukniča. Če je blago debelo, ga ni treba niti podložiti, če je pa iz tenkega blaga, ga je pa treba podložiti. Prednji in zadnji del sta krojena v celini. Tak plašček, ki se zapenja na dve vrsti gumbov, se lahko nosi brez pasu ali pa s pasom. V reverju se mora vložiti platno, ki se mora prilesti, da se reverji ne vzhajajo. Zanj so našli in obrabani v velikim zombom. Za tale plašček se rabi 120 m blaga, če je široko 140 cm.

Štev. 5. Otroška obleka.

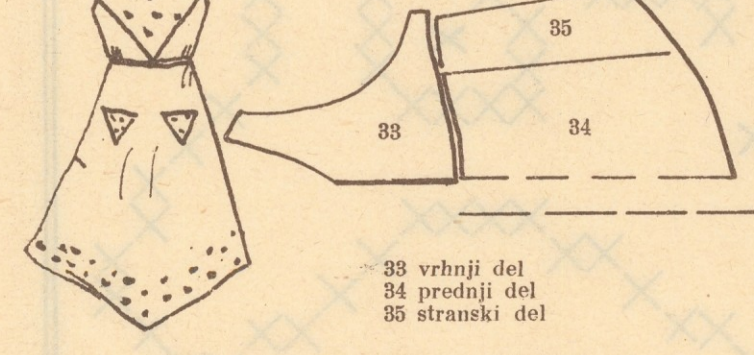

27 prednji del
28 hrbet
29 rokav

30 zapustnik
31 ovrtnik

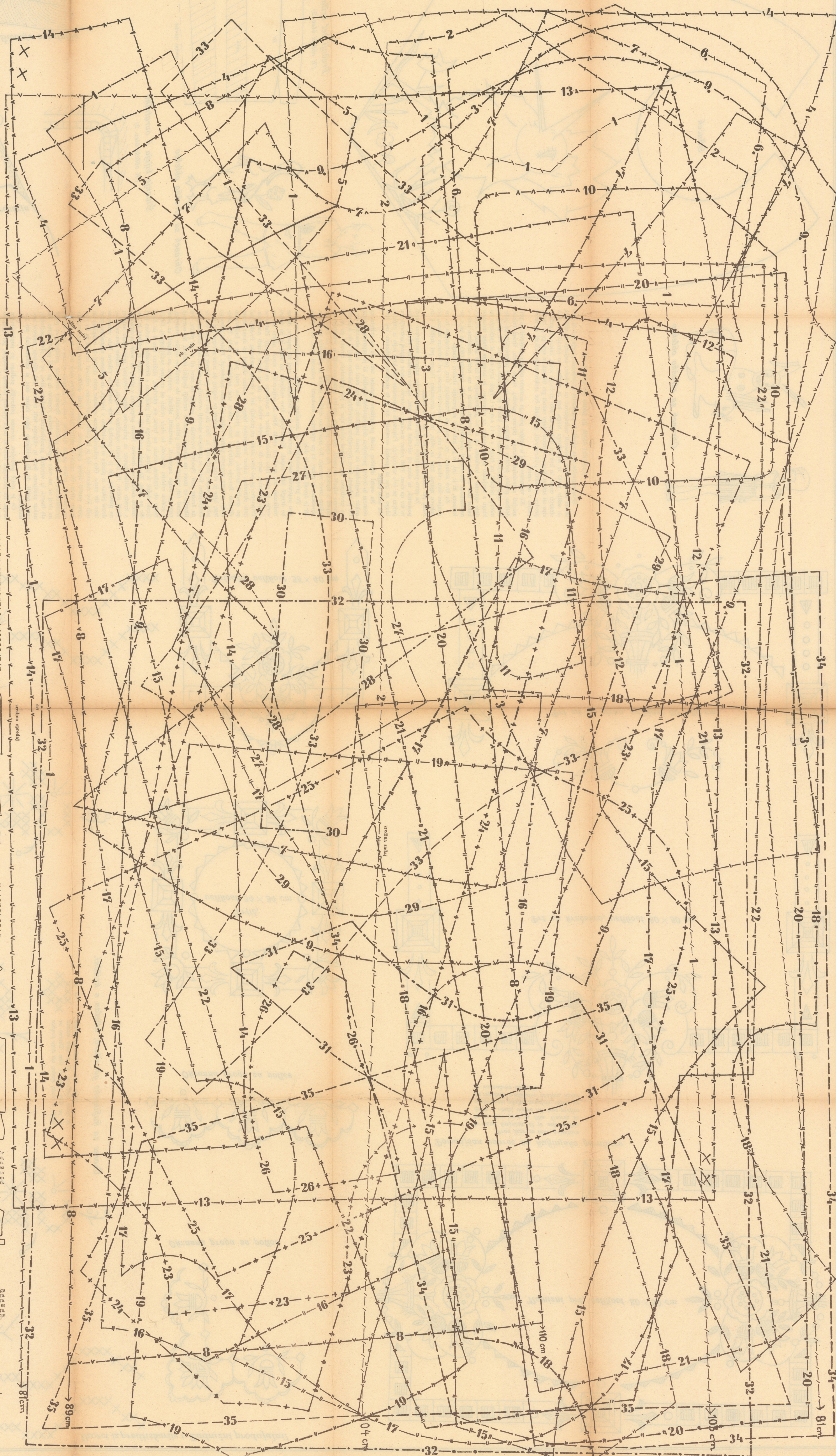
Otroške obleke lahko napravimo iz enobarvnega ali vzorčastega blaga. Če hočemo kombinirane, pa iz gladkega in vzorčastega blaga. Žilvok se navadno naredi iz vzorčastega, krilce pa iz gladkega blaga. Po teh krojih obleke tudi kvadranski ali pleteni. Kaj prilepiti so tudi obleke, ki imajo kvadranski žilvok, rokavčke in krilce pa iz blaga. Obleke iz gladkega blaga lahko okrasimo s preprostimi vezovi ali pa okrasno progo.

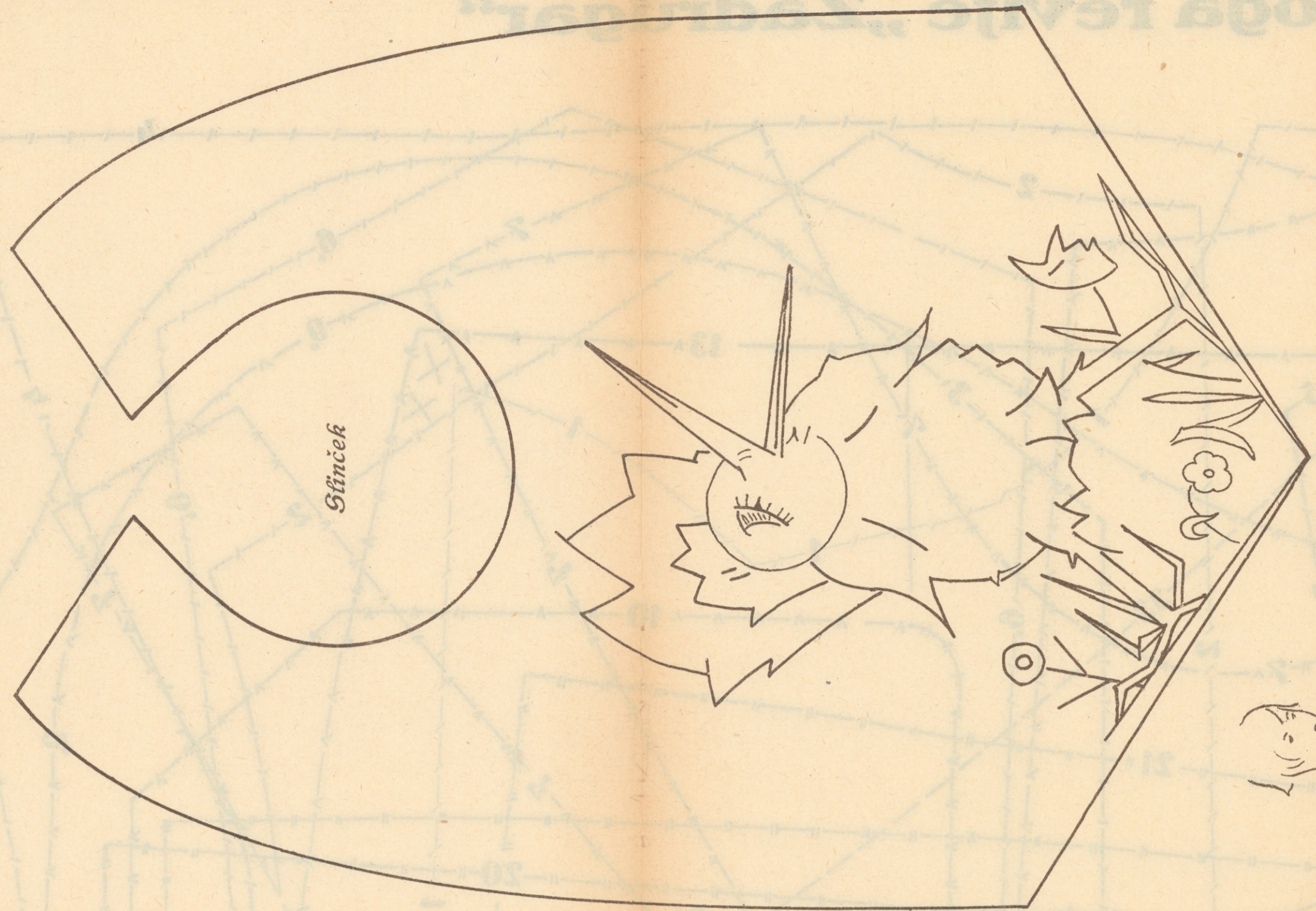
Štev. 6. Predpasnik.

33 vrhni del
34 prednji del
35 stranski del

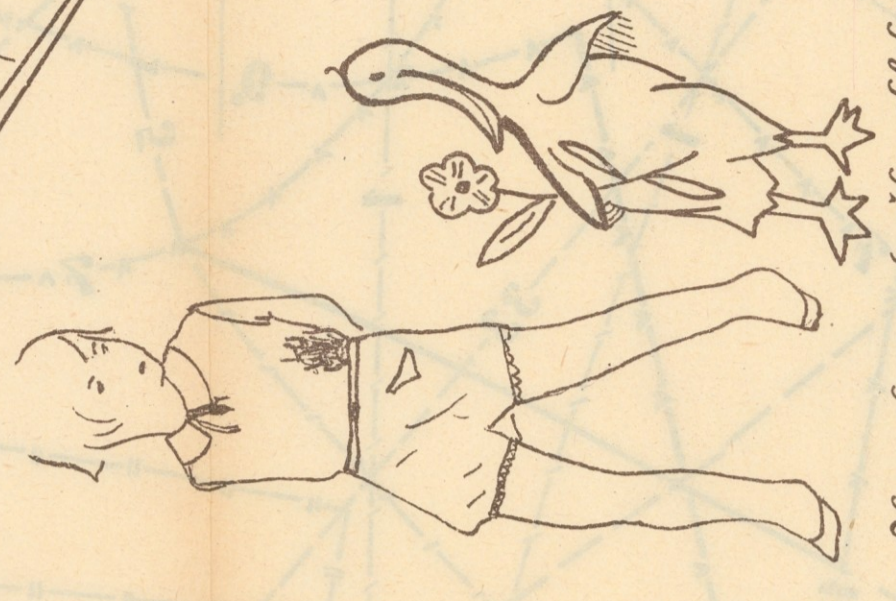
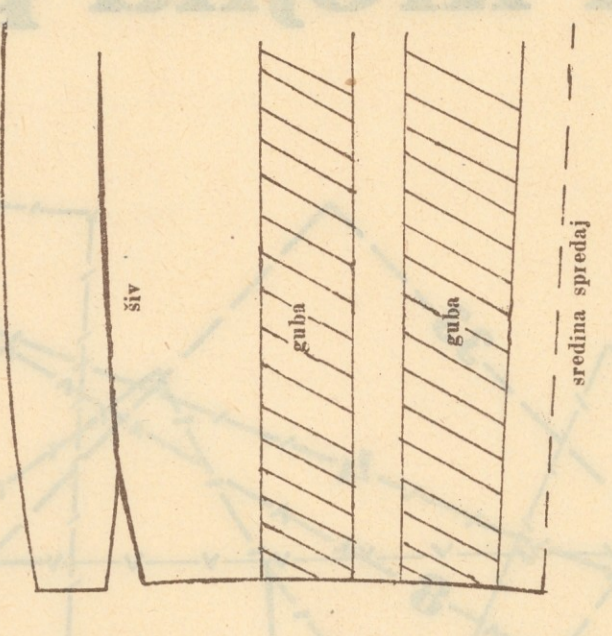
Predpasnik za v kuhinjo mora biti širok, da pokriva in tako varuje obleko. Prav eden so predpasniki, kombinirani iz dveh vrst blaga, pa najhito iz gladkega ali vzorčastega. Za širok predpasnik se rabi 230 m blaga, če je široko 90 cm, ožji se pa naredi iz 2 m. Krila zastojajo 125 m, ker je širok 140 cm.

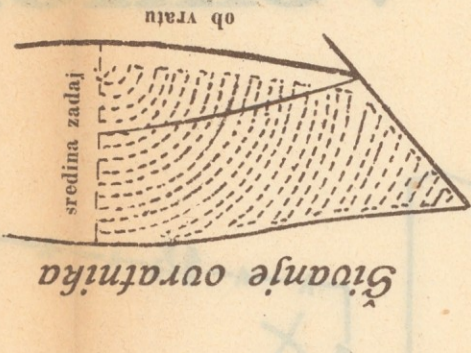
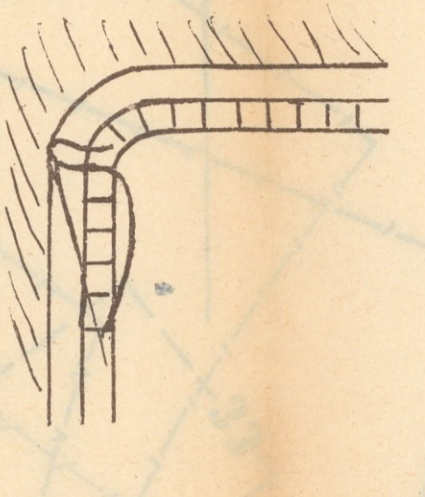
Sivnicef

Prednji del krta (K obteki štev. 2)

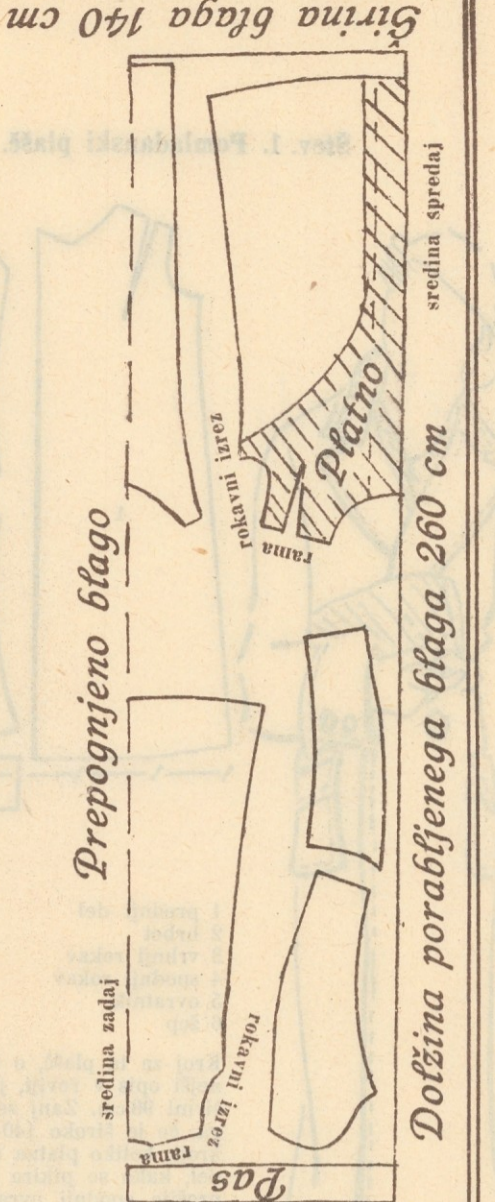
Obrasek za otroško obteko

Šivanje biteja k ovratniku (K obteki štev. 2)

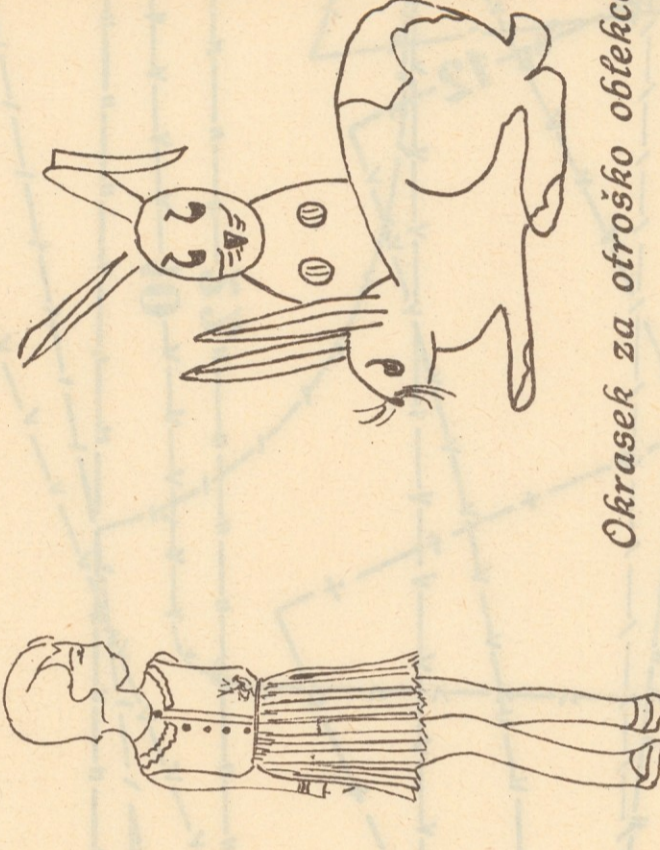

Šivanje ovratnika

Prikrivanje pletca

Širina blaga 140 cm

Obrasek za otroško obteko

NASVETI ONIM, KI BODO ŠIVALE PLAŠE.
 Šivanje plašča dela včasih še poklonikom krojačevim pregleduje in zato se mi ni potrebno opozoriti zadržarice na sledenje: najljube in najlepše se sešije plašč iz angleškega blaga, ker je gladko, po navadi na obeh straneh enak in ker pri likanju ne dobi močnega svila, kakor na primer rips ali sukno. Vsako volneno blago vsikodi pri likanju in zato ga je treba, preden se začne prikrivati, prekriti čez mokro emuljo. Likati se mora vedno v eni smeri.

Ko vzamemo kroj iz krojnice poče, ga moramo najprej premeriti in pri-merjati z lastnimi merami (širino spredaj, širino hrbta, širino bokov, dolžino plašča, dolžino in širino ravnosti) in ko je pripravljen, ga polo-žimo na prepoznjeno blago tako, kakor je prikazano na prvi sliki. Če se blagoravno s krojaško kresno, kakor na odprtemo. Iz dvojnega blaga izrezuje dele spomno z bučkami, da se ne premaknejo. S kreslo zarisane oblike, kakor tudi sredino na obeh prednjih delih in na hrbtu označimo nato z navdrtikom. Navdrtik moramo z mehko nitjo (navdrtikom), ne pa s su-kanecem, ki je trd, in po katerem se poznajo sledovi likanja.

Za šive dodamo: na rami, pri stranskem šivu, pri vratnem šivu, pri rokavu zgoraj, kjer se vsiše, in pri ovratniku 1½ cm, pri dolžini 4 do 8 cm, pri rokavu spodaj pa 3 do 4 cm blaga.

Za prvo pomeščanje pripravimo plašč takole: najprej navdarimo prsi pometek, in sicer od odtolci proti rami, nakar navdarimo stranske šive in šiv na rami. Tudi rokav moramo navdariti, in sicer najprej notranji šiv, potem pa šiv zunanji. Pripravljeni si moramo tudi kroj žepa in pogosto žep za pas in spodnji ovratnik, ki je to stopajo, razlikano vse šive čez.

Na oseh običajno plašč prekrizamo spredaj tako, da se križata na desnem in levem prednjem delu označeni sredini, ki ju zapnemo v pasu, nakar pregledamo še prsi pometek, šiv na rami in tudi stranske šive. Če je rokavni lizez premalhen, naredimo pravokotno manj 3 do 4 zatreze na prednjem ali zadnjem delu, kjer je pač potrebno, izrezati ga pa ne smemo nikoli na osebi, marveč ga smemo samo narazati in zapnjenega zapeti z bučkami. Na osebi pripravimo tudi spodnji ovratnik, da lahko do-odimo smer reverja. Ko zavrnamo dolžino plašča in pripravimo kroj žepa, običajno se rokav, ki ga vpiemo z bučkami v rokavni lizez, da vidimo, ali je dovolj širok in dolg.

Po prvem pomeščanju si označimo na plašču z navdrtikom vse, kar smo prej našli, in sicer svinčnikom kroj na papirju, da ne bomo pozabili, kaj moramo navdariti. Nato si pripravimo sivo in jo dobro razlikamo čez in okoli odtolci. Nato si pripravimo sivo in jo dobro razlikamo čez in okoli odtolci. Nato si pripravimo sivo in jo dobro razlikamo čez in okoli odtolci.

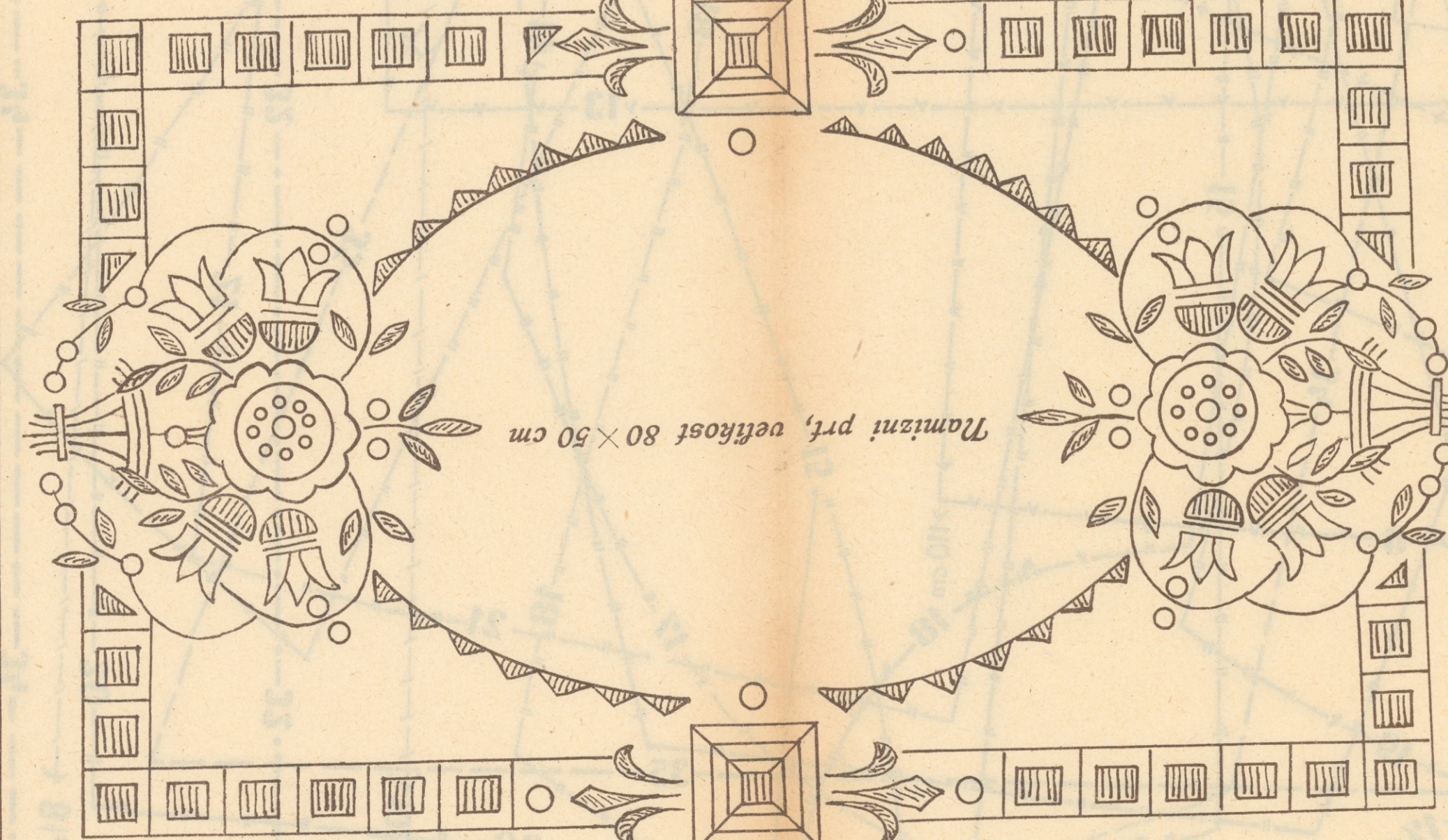
Če je plašč podložen, moramo prikrivati podlogo po popravljenem kroju. Na prednjem delu ni treba spredaj ničesar dodajati, pri šivih po dva do tri centimetra, pri rokavu zgoraj, kjer bo vsi, pa najmanj tri cen-timetre blaga. Na zadnjem delu si označimo sredino z navdrtikom, še boljše pa je, če si navdarimo 1 cm širok robček, da ni podloga preostala. Na prsi pometek pripravimo sivo in jo dobro razlikamo čez in okoli odtolci. Nato si pripravimo sivo in jo dobro razlikamo čez in okoli odtolci.

Prt za na steno, velikost 80 x 50 cm

Prt za krevenco, velikost 80 x 50 cm

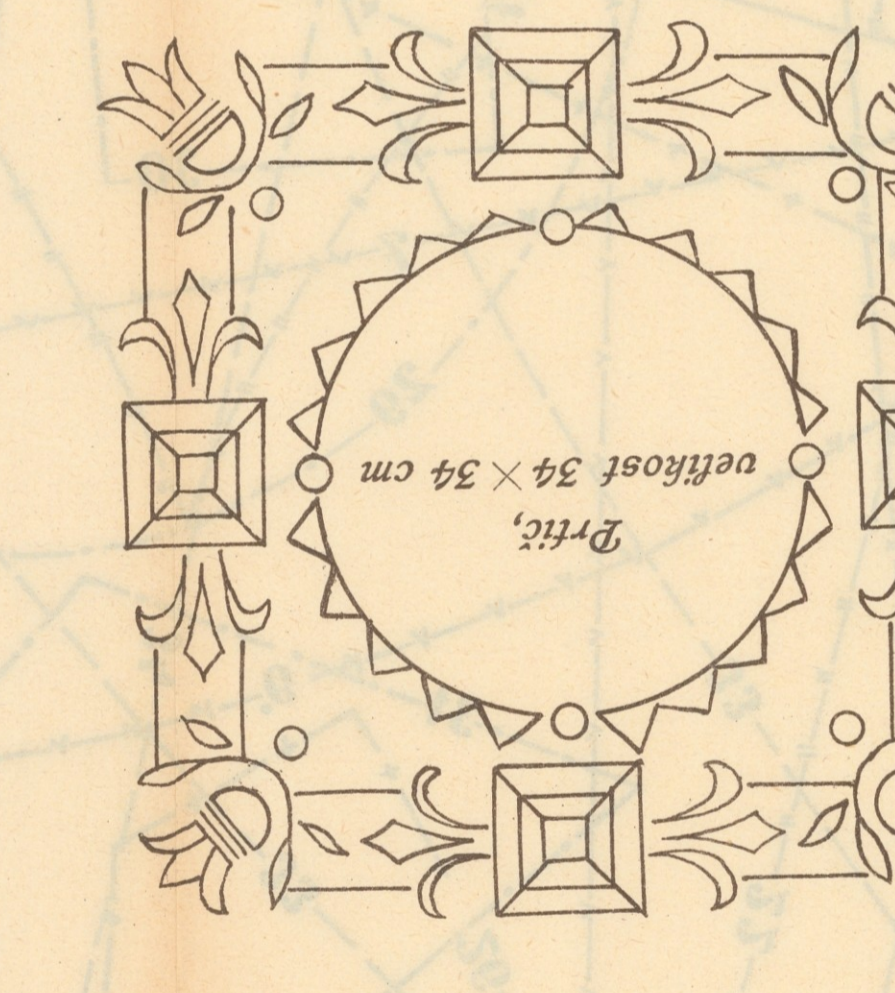
Namizni prt, velikost 80 x 50 cm

Romanijsan vzorec za kuhinjsko garnituro

Prvo tupo so take garniture iz rjave kotirine, ki je zelo modra in se rjavo modro ali črno prfice izobčrta v robu, modro ali črno prfice pa izobčrta s pčakim vrobom, kakor je naznačeno na risbi.

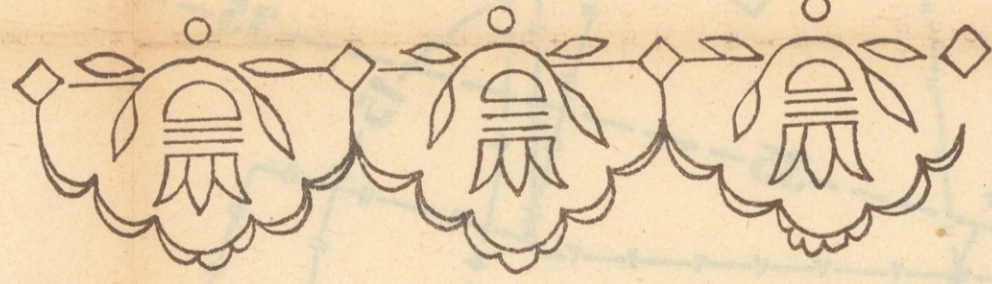

Brisača, velikost 35 x 40 cm

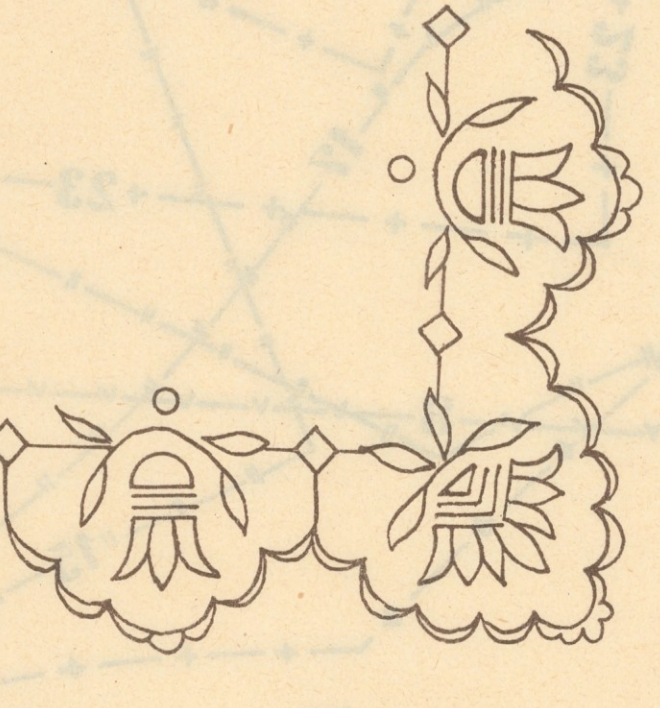

Prt, velikost 34 x 34 cm

Ohrasna proga za police

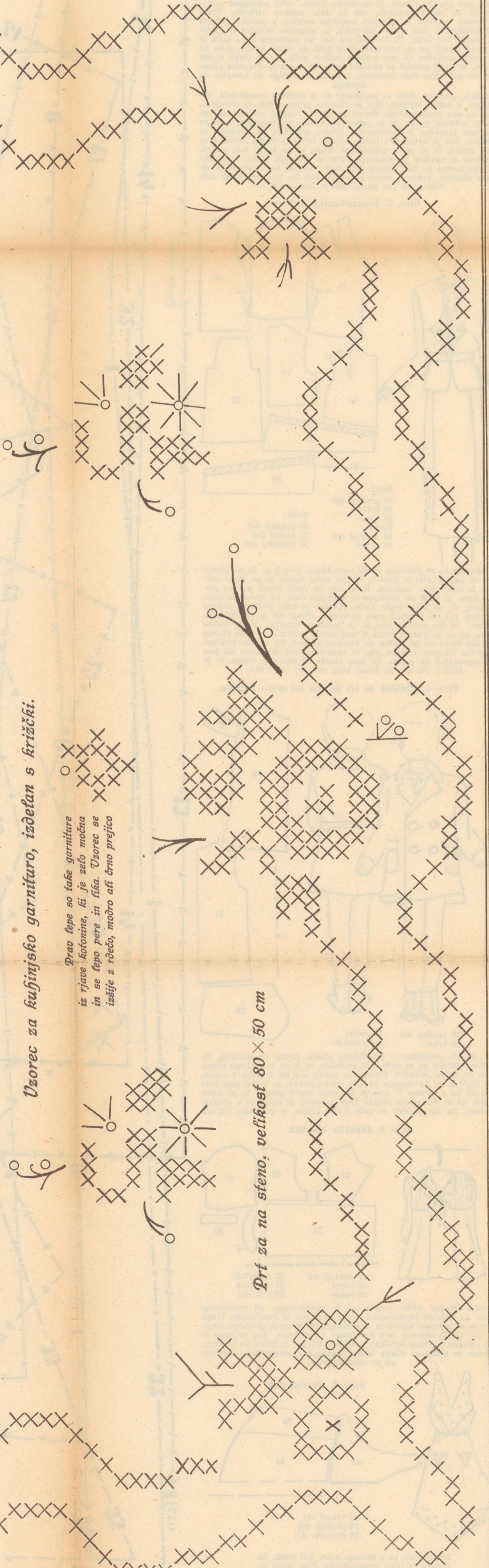
Ohrasna proga za police

Vzorci iz predskartije v Zadrzni prodajalni

Uzorec za kuhinjsko garnituro, izdejan s križčki.

Prvo tupo so take garniture iz rjave kotirine, ki je zelo modra in se rjavo modro ali črno prfice izobčrta v robu, modro ali črno prfice pa izobčrta s pčakim vrobom, kakor je naznačeno na risbi.

Prt za na steno, velikost 80 x 50 cm